

35 SENTI

ROMAAN

G
MÄ
BER
G

XII. AASTAKÄIK
TALLINN, 1933. A.

No

8

Jonnipunn.

KIRJASTUS-O/Ü.
"ARENG"

ROMAAN Nr. 8

SISU:

- Ervin Uibo: Kodu.
Millele ma vilistan.
Inglise romaan: Martin Diabo.
Multatuli: Merehaigns.
Knut Hamsun: Hirm elu pärast.
Jens Locher: Palgalisa.
Dan Bergman: Lahutatud.
Jozsef Pasztor: Hajunud laulud.
Arnold Liiv: On hetki.
P. Grünfeldt: Süda verd mul jookseb.
Vynant Davis Hubbard: Kui loomad surevad.
Aja Berg: Meeletu mees.
Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad 1933 aast:
Kodumaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 6.—
9 " (18 ")	" 4.50
6 " (12 ")	" 3.25
3 " (6 ")	" 1.75
2 " (4 ")	" 1.25
1 " (2 ")	" —.70
Oksiknumber	" —.35

Välismaale ühes saatekuludega:

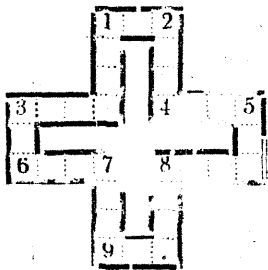
12 kuud (24 nr-t)	Kr. 8.—
6 " (12 ")	" 4.25
3 " (6 ")	" 2.25

„ROMAAN'i“ talitus
Tallinn, Vene tän. 13,
telefon 437-18.

Ristsõnademõistatus

Nr. 8 (266).

Seadnud: Alfred Kask.

Sõnade seletused.

Põikread:

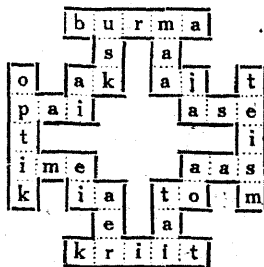
1. Kohtupaber.
3. Jahutoit.
4. Soolakala.
6. Tuntud partei liikme hüüdmine.
8. Pragu, kitsas avaus.
9. Sadama silla ääre nimelis.

Püstread:

1. Pidu ruum.
2. Kindlaks määratud hind.
3. Sidesõna.
5. Paistab õtsel.
7. Hulk, suur kogu.
8. Muda.

Lahendus ilmub Romaan nr. 10 (268)

Hindmõistatuse lahendus Nr. 6 (264).

Loosimisel langesid auhinnad järgmistele „Romaani“ lugejatele:

1. auhind — ilukõites aastakäik „Romaan“ 1922. a. — Tekla Otsmann, Jrboska.
2. auhind — Friedebert Tuglas „Toompea vanglas“ — Juhan Laur, Tartus, Lai tän. 1.

„Romaani“ talitus.

Romaan

Nr. 8 [266]

Aprill 1933

XII. aastakäik

Kodu.

Ervin Uiho.

Küisiti mult: „Kus su kodu,
ja kus sinu isamaa?“ —
— Sääl, kus hool ei tunne kadu,
ega lootus väsi ka.

Sääl, kus õitsemine talvel
külma lumehange pääl.
Sääl, kus õöl ja päeval valvel
Vanemuise kandle hääl.

Sääl, kus orud, jõed, mäed
tervitavad rändajaid:
laaned sirutavad käed,
kergitavad kübaraid . . .

Sääl, kus rahvas truu ja vapper,
aus ja õiglane ta meel.
Sääl, kus välkuv vaimu-tapper
võitleb suurte tööde teel . . .

Sääl on minu kuldne kodu
ja mu kallis isamaa. —
Elus õnne, surmas rahu
sääl võin leida ma.

Millele ma vilistan.

Kas vilistamine on mõni muusikaline väljendus?

Meie aeg on küll ennem kõik muu kui muusikaline. Aga kuna muusikateaduse mitmesugused suurused instrumendita vilistamist mitte ei tunnista muusika juure kuulvaks, siis võib rahulikult vilistada, paistmata sellepärast ajakohutuna.

Enne kui ma siis viimast korda vilistan, mida me lõpuks kord ju ometi peame tegema — ka muusikateadlased — tohin ma mitmesugustele asjadele vilistada. Ja ma vilistan tõesti!

Ma vilistan oma võlgadele; kas ma neile vilistan või ei vilista: mina neid ju ometi ei tasu. Ja selle juures kannab vilistamine minu sellisesse meelegõrgusse, et palju ennem — mis ju peasi — vilistades võin teha uusi võlgasid kui mitte vilistades.

Ma vilistan iluduskuningannadele; ma ei

vilista rebasena, kellele viinamarjakobarad on liig hapud. Ei, mina vilistan iluduskuningannadele, sest et ma täna hommikul autobusis tuttavaks sain neiega, keda veel iial pole kroonitud, kes aga nii ilus on kui kask kevadel.

Ma vilistasin Otto Oiva Ontalmenu uusimale romaanile, sest et ma vilistan kõigile romaanidele, mis ei ole minu enese kirjutatud. Sellepärast vilistan ka honoraridele, mis kirjastaja härra Ontalmenule võlgu jääb.

Ma vilistan maksuinspektorile; sest see vilistamine on ainus tegevus, mis minu majja veel ei ole toonud maksukäskude lumetuisku.

Ma vilistan uuele filmile Yitta Palari ja Gustav Traurigiga, sest mul pole raha seda vaadata. Ma vilistan üldse helifilmile ja ka teatrile — kuni järgmise priipääsmeni.

Ma vilistan Greta Bargo sex appealile ja sellele, kas Ameerikas keeluseadus kaotatakse või ei. Sest Greta ebamäärase midagi eest ei osta ma enesele klaasi õlutki ja Ameerikas ei joo ma iial veini, enne kui ei leidu inimest, kas mu reisi sinna välja maksaks.

Ma vilistan sellele, kus selie minu vaimulapse pealkirja all minu nimi trükitakse paksult või peenelt: honorar selle tagajärjel ju ei tõuse.

Ma vilistan uuele ülikonnale, oma autole, oma erasekretärinnale, oma süljenõule Meiseni portselaanist, sinilillemustriga kaelasidemele, oma monogramuiga habemenoale: pandimajas makstakse ülikonnast vähe, ma sõidan sõbra autos, elan majas, kus pole raadiovaljuhääldajat, oskan oma käsikirja ise valesti tippida, sülitan aknast tänavale, olen pärinud vanaisa kaelasideme, ei ole uudishimulik, mis kellaaeg on, ajan habet sõbra juures vannitoas — muide tuleb sinna peagu alati mu sõbra väike, hurmav proua, kasukata nagu õnnis Monna Vanna, kiljatab siis äkki: „Ah, vabandage!“

Ma vilistan oma kirjutusmasina dollari ja naelatahele; need on sama tularused kui majanduskriis. See on — ja teda ei ole tarvis.

Millele ma ei vilista, seda on ainult vähe.

Kõige esmalt ei vilista ma: toimetaja heale tujule, kui ta seda käsikirja on siamaani lugenud. On ta aga käsikirja juba

varem käest pannud, siis vilistan ma temale veel enam kui oma võlgadele. Loeb ta aga veel praegu, siis ei vilista ma mitte sellele, kas ta hästi on einetanud, kas talle ta abikaas või sõbranna hommikul on andnud suud ja selle juures sosistanud: „Ära sa vaeseid kirjanikke, mu kullake, liialt vitsuta!“, ma ei vilista sellele, kas ta on suitsetanud hea paberossi või veel praegu suitsetab, sest nikotiin on kirjaniku parim sõber ja soovitaja, tema kümnes muusa.

Ma ei vilista rahakirjatoojale, kes toob mulle honorari. Ei vilista ka kohvikule, sest seal istub mu ilus lugejanna, kes praegu minu kirjutust muigades loeb. Oma lugejannale ei vilista ma üldse. Sest mis oleks kirjanik lugejannata? Oleks peegel põhjanabal, oleks sukapael paljasjalgsel, oleks üleliigne nagu küünlatuli heledal suvepäeval.

Ja veel vilistan ma millelegi; oleksin selle peagu unustanud.

Ma vilistan enesele, kui see käsikiri mulle tagasi tuleb. Aga sellest ei kuule te midagi, sest kui teil võimalik on neid ridu lugeda, siis pole mul ju põhjust enesele vilistada.

Peaks te aga minu majast mööduma ja vilet kuulma, nagu te seda veel pole kuulnud, siis võite julge olla: Ma vilistan parajasti enesele ja toimetajale, kes selle töö on tagasi saatnud ja nii inimsoo temast ilma jätnud.

Martin Diabo.

Romaan inglise keelest

8

Jennifer võpatas nagu löögi all. Ta vaikis ja hakkas aegamööda vihkama seda sõna: poolvend.

Kaks päeva möödus sest tülist. Nad ei jõudnud kokkuleppele, sest kumbki pool ei andnud järele.

Ajajad olid neist loomadega lahkunud, sest et neid enam ei vajatud, ja nõnda võis ainult Felton nende eest rääkida. Bevis kuulis, et Ralf enne nendega rääkimist oli selle korralduse teinud. See oli tema taktika: neid võimalikult eraldada, et nad oleks sunnitud vaid teda kuulama. Laager oli jagunenud kaheks, Ralf ja Liliast soovisid nagu varemgi paate vägivallaga

omandada, Paul ja Bevis aga hoidsid Jenniferi poole ja nõudsid paatide ostmist.

„Sooviksin, et mõistaksin nende inimeste keelt, siis lõpeks tüli kohe,“ pomises Paul pahaselt.

„Sel poleks mingisugust tulemust,“ vaidles Felton vihaselt. „Indiaanlased ei taganeks oma häbematusust nõudest ometi —“

Järgmisel hommikul äratas neid unest hirmus kisa.

Paul ja Bevis tormasid välja.

Kari indiaanlasi, kelle näod ja metsikult välkuvad silmad ei töötanud midagi head, oli kokku kogunud ja täitsid sadamat. Mis

seal sündis? Mis asi ajas need inimesed nii marru?

„Liliast pole leida!“ kisendas äkki Jennifer neile. „Oo! Ja tema riidedki on kadunud!“

„Sel karjal näib nõu olevat meid rünnata,“ avastas Paul oma viha. „Silmanähtavalt on tegemist paatidega. Nad lükkasid ennist ühe neist vette ja see vajus kohe põhja. Vististi oli talle auk sisse puuritud. Vististi kardavad nad, et meie nende paadid ära võtame, ja sellepärast uputavad nad need ära. Aga kuni me ei tea, mis veel tuleb, annan nõu põgeneda ühes oma asjadega sinna väiksesse kirikusse. See kõva ehitus pakub meile vähemalt varju.“

„Aga Liliast . . . ?“

„ . . . on ühes Feltoniga ja — rahaga kadunud!“ katkestas Bevis Jenniferi kõne naeres.

„Nii on ta siis meie käest pääsnud, see koer!“ urises Paul vihaselt.

„Jah, ja tema oli seegi, kes paatidele augud sisse puuris, et teda ei saadaks jälgida.“

Pauli ham'ad krigisesid.

„Ja selle elaja on Martin oma elu kaalule pannes päästnud! Selle nurjatu eest tahtsite ohverdada kõik oma varanduse, Jennifer! . . . Nüüd pean teile jutustama . . .“ Nagu jõgi pääsis Pauli kõnevool nüüd paisu tagant. „Nüüd peate kõik teadma, Jennifer! Peate kuulma, mis Feltoni ilusate sõnade taga peitus. Tema tahtis Martinit, oma päästjat, tappa ja . . .“

„Tean!“ Jennifer noogutas abitult, süngelt. „Oppisin Ralfi alles viimastel päevadel tundma. Ja Martin . . . ?“

Kaks rasket pisarat pääsid ta silmist. Ta sulges silmad ja tahtis, täis ägedat valu ja kahetsust, nõrkeda.

Ruttu jooksis Paul tema juurde, kuid ülalatava energiaga kogus Jennifer oma jõu ja tänas Pauli valusa naeratusega.

„Nüüd peame tegutsema, mu sõbrad,“ ütles ta rahulikult, ehkki sealt välja kajas veel tasane ärevus. „Tahan teha kõik, et teid hoida minu rumaluse ja lühinägelikkuse tulemuste eest. Sellele olge kindlad!“

Ruttu varustusid nad kõige tarvilikuga, võtsid riided, relvad ja laskemoona, kui ka tarvilikud toiduained kaasa ja ruttasid väiksesse kirikusse, mis neid rändamise eest võis kaitsta.

Kui Paul ühe tinanõuga viimsena kirikusse puges, tungis suur noolraske löögiga ukse puusse. Ruttu lukustasid nad ukse ja hakkasid selle ette pinke kandma.

Kõrvulukustav kisa värises õhus ja nuga ning kirvestega tungisid indiaanlased kiriku-ukse kallale. Ikka rohkem pinke kandsid kirikusviibijad ukse ette ja hakkasid neid siis ka ise toetama. Kuid ründajatele ei jõudnud üks kaua vastu panna. Lukk andis järele, barrikaad hakkas vankuma ja kukkus viimaks pragisedes maha.

Suure rõõmukisaga tungisid esimesed punanahad kirikusse . . . Siis kõlas üksteise järele seitse teravat pauku. Jennifer oli lasknud ja hoidis suitseva revolvrissu ikka veel sissetungijail.

Kohkudes taganesid indiaanlased ja tumedalt paukudes langes üks nende taga kinni. Uuesti kuhjati pingid uksele toeks.

„Jennifer, see oli tubli!“ kiitsid mehed.

Jennifer naeratas nõrgalt.

„Loodan, et ma kedagi ei tabanud. Sihtisin meeleldi õhku. Kas sellest veel küll ei ole, mis Ralf neile tegi, miks pidin neid veel haavama? Ei!“

„Kardan, et nad meid seda tegema veel sunnivad,“ ütles Bevis tõsiselt.

Indiaanlased näisid pidavat nõu. Kohutav vaikus valitses kiriku ümber. Kas nad võitluse lõpetasid?

Kuid varsti asusid metsikud ründajad teisele löögile. Üdivapustava kisaga pragises kiviraha kirikusse ja kiriku müüridele. Klirisedes kukkusid aknaruudud sisse ja nooled vuhisesid õhus.

„Nad tahavad tulla akna kaudu!“ hüüdis äkki Jennifer.

„Tagasi!“ mõirgas Paul. „Peame otsima varju!“

Juusteravalt jooksis üks nool temast mööda.

„Olge moonaga tagasihoidlikud!“ hütis Bevis. Jennifer, teie pidage silmas kaht pahempoolset akent, Paul, teie keskmisi, mina valvan teisi! Tulistage vaid tarbekorral. Ettevaatust, Jennifer!“

Terav pauk — vihane kisa vastas. Indiaanlased olid akende tagast kadunud, nende sõjakisa vaikus. Rünnak oli tagasi löödud. Bevis, Paul ja Jennifer ootasid uut rünnakut.

Põnev pooltundi möödus. Pinguldatult kuulatasid kirikusviibijad. Midagi polnud kuulda. Kui tund hiljem enam midagi ei järgnenud, valdas neid hingerööviv põnevus.

Sünges vaikusis seisis Jumalakoda.

„Mis nad nüüd küll jälle välja hauduvad?“ küsis Paul. „Kui me ometi midagi näeksime . . . pea!“ Äkiline rõõmuhelk helendas ta näo. „Oleme ju täiesti unustanud kellatorni! Sealt võib olla tore välja-

vaade. Jääge siia, ma vaatan tornist ringi."

Kolistades kadus ta torni; tumedalt kostsid ta sammud. Mingisugune uks kriiksus, sammud eemaldusid ikka enam ja enam, kuni nad kadusid kaugusse.

Koormav vaikus lasus ootajail — väljast polnud midagi kuulda. Pikkamisi möödusid minutid.

Siis kuulsid nad kaugelt ja ebaselgelt Pauli häält. Kohe selle järele paukusid lasud.

"Jääge siia, Bevis!" hüüdis Jennifer oma kaaslasele kärsitult. "Ma ruttan Pauli juurde ja vaatan, mis seal üleval sünnib."

Ta kadus, ronis trepist üles ja jõudis hingeldades Pauli juurde, kes kitsa akna taga seisis.

"Silmitsege ometi seal neid indiaanlasi," pöördus Paul Jenniferi poole. "Ei saa neid eemale peletada — lähenevad meile!"

Jennifer vaatas osutatud suunas ja nägi mõned relvadeta puñanahad, kes üksteise kannul kirikule lähenesid.

"Pea!" müristas Paul alla.

Mehed ehmusid, kaks sõjameest astusid reast ja hakkasid kätega vehkima, vististi läbirääkimist soovides.

Paul, kes oli nii kärsitu, et ei taibanud, mis see tähendas, ütles Jenniferile umbusklikult:

"Mis nad paganad tahavad? Nende olek ei ilmuta midagi paha. Ehk tahavad meiega heaga kokku leppida. Neid ei või ju teada ega tunda."

"Mis nõusid nad kannavad?" küsis Jennifer.

Paul kehtas õlgu.

"Võimalik, et toovad toiduaineid või muud, et meid lepitada, võimalik aga ka... pagana koerad!"

Ta laskis. See oli hilja.

Kiiresti olid mõned tulijad kirikule lähenenud ja kantud nõud läbi akna kirikusse visanud, mis peale nad ruttu tagasi jooksid.

Tume mürin kajas alt ja hirmust halvatus ja põksuval põuel ootasid tornisoliijad plahvatust.

Möödusid piinarikkad sekundid, kuid plahvatust ei järgnenud.

Indiaanlased olid seni tervelt pääsenud. Paul ärkas tarretusest ja tormas trepist alla.

"See on ju nõdrameelsus!" teretas Bevis teda naerdes. "Sipelgad, sipelgad, ei muud kui sipelgad viskasid nad meile kirikusse."

"Sipelgad?" kordas Paul, uskudes pahasti kuulvat. "Sipelgad?"

"Jah. Vaadake ainult." Bevis osutas purunenud nõudele, kust sadanded sipelgad

välja tormasid. Varsti oli neid põrand täis. "Kas see pole meeletus? Mis otstarve on neil sellega?"

Paul vaatas alla sipelgaile.

"Need on suured tucandeira-sipelgad, kes vihaseelt hammustavad ja palavikupisielukaid levitavad . . ."

Ta jutu katkestas üdivapustav sõjakisa. Uuesti tungisid indiaanlased kallale.

Paul tormas üles tornitippu.

Nagu jõgi voogas indiaanlastekari kiriku poole. Kivide, noolte, kirveste ja teiste viskeesemete rahe langes auväärsele kirikule. Kuuli kuuli kannul saatsid Paul ja Jennifer ründajate ridadesse. Metsik, vihane mõirgus saatis iga tabavust. Ikka uuesti ründasid indiaanlased neid meeleheitlikult, kuid külmavereliselt tulistasid valged surmapõlgavaid ründajaid.

Et mitte olla töötu, oli Bevis roninud üles aknale ja võttis sealt ründajad elava tule alla.

Umbes tund aega kestis juba see palav võitlus ja indiaanlaste read olid hästi õrenenud. Haavatud taganesid, metsikud hüüded harvenesid ja pikkamisi hakkasid kõik taganema.

Väsinult ja nälgaselt tulid Paul ja Jennifer alla. Seal ootas neid mõnutu üllatus.

"Paul, Bevis . . . , mu Jumal!" hüüdis äkki Jennifer. "Meie toit . . . sipelgad rikuvad selle!"

Aplad loomad olid koondunud ainsale kubisevale hunnikule ja õgisisid toiduaineid.

Nüüd teadsid valged, mis kavatsus puñanahkadel oli olnud: nad tahtsid neid nälgutada ja sel teel varem allaandmisele sundida.

"Need koerad!" kirus Paul kahvatudes. Õud paistis ta suurist silmist.

Nälg sundis neid kord alla andma ja siis, siis . . .

22.

Cipriano Bravo.

Roidunult ja väsinult ronisid kolm valget jälle torni. Tummalt vaatasid nad alla indiaanlaste onnidele. Vaikne, rahulik elu valitses laagris ja keegi ei oleks võinud ära tunda, et indiaanlased oma sõjakirve olid välja kaevanud.

Sõnatult istusid sõdurid ümber suure tule, kust kerge sinine suits üles taeva poole tõusis. Kūpsetatud liha võrtsikas lõhn tõusis üles nälgaste valgete juurde, kes seda himukalt sisse hingasid.

Puñanahad olid selle kavatsuse välja haudunud: nad tahtsid mõnusa lihalõhnaga

valgete nina kõditada ja niikaua piinata, kuni nad väsinult ja näljas armu palusid.

Kõvasti suletud suuga vaatasid Bevis, Paul ja Jennifer alla oma tigidatele vaenlastele. Esiotsa nad ei mõtelnudki veel alla anda — seda tunnustasid nende karmid näod. Nad tahtsid vastu panna viimase võimaluseni ja siis, kui muud pääsemist enam polnud, endid surmata.

Äkki tõusis punanahkade keskel liikumine. Nad kargasid jalule ja jooksid, relvad käes, läheda dshungli poole, kust väljus salk valgeid. Võõrad astusid punanahkadele vastu ja näisid neile teatavat midagi tähtsat. Erutatult vehkisid indiaanlased kätega, osutasid üle jõe ja siis jälle kirikule.

Nüüd teatsid piiratud, et jutt oli neist. Nad võtsid klaasid kätte ja . . .

„Need on Gonzala. Pascobas ja . . . ja Cipriano Bravo!“ surus Jennifer hammaste vahelt.

„Jah — ja nende jõuk. Mis nad küll siit tahavad?“ vastas Paul mitte väga rõõmsasti.

„No vaadake! punanahad asusid jälle oma tule ümber ja . . . ja . . . Cipriano läheneb kirikule!“

Bevis oli üllatatud.

„Alla!“ kisendas Paul.

Jälituna teistest, jooksis ta trepist alla ja tormas barrikadeeritud ukse juurde. Vaevalt olid nad alla jõudnud, kui keegi juba uksele koputas. Kõledalt kõlas see tühjas kirikus.

„Avage, sennorid!“ kõlas tugev häääl väljast. „On tulnud sõber, kes teid aitab ja indiaanlaste vastu kaitses!“

„Kes te olete?“ küsib Paul valjusti.

„Pascobas, Gonzala ja Cipriano Bravo seisavad oma ustavatega kiriku ees ja ootavad teid!“

„Kas pean avama?“ sosistas Paul kaastastele.

„Jah. Nende juures võime ometi oodata inimväärlikumat lõppu kui indiaanlaste juures, kui Cipriano üldse meie elu tahab võtta, milles ma kahtlen,“ vastas Bevis tasa.

Jennifer andis tummalt märku, et nõustub, ja Paul ning Bevis koristasid barrikaadid eest ja avasid ukse.

Ukse taga seisid keset oma jõuku, veel relvad käes, Cipriano, Pascobas ja Gonzala.

Viisaka kummardusega võttis Cipriano kübara peast ja teretas Jenniferi pilguga, mis selle värisema pani.

„Taeva õnnistus olgu teiega, sennorita! Ma teadsin, et minu lahutus sellisest hur-

mavast olendist ainult lühikeseaja võib kesta.“

Kohkudes tunnetasid kolm sõpra hädaohu, milles nad olid.

Nüüd polnud enam võimalik taganeda ja vähemgi vastuhakk võis nende seisukorda vaid halvendada.

Cipriano näis nende mõtteid aimavat ja palus täieliku viisakusega ja õndsas naeratusega oma pehme suu ümber luba neid relvade raskusest vabastada.

Vastupanuta andsid kolm inglasi sellele pühanõoga kaabakale oma relvad ära.

„Kas tohin küsida, miks te meie hea kapten Sondesiga tülli sattusite?“ küsis Cipriano.

„Teil on eksiteated,“ vastas Bevis jahe-dalt. „Meie mõistsime üksteist kapten Sondesiga alati väga hästi.“

„Nii? Kuid põhjusest ta teist vististi ei lahkunud ja teid hätta ei jätnud; tunnen seda meest kauemini kui teie.“

Jenniferi silmad löid sädelema. Isegi vaenlased tundsid Martinit ja teadsid, mis nad temast pidid arvama, ainult tema — tema oli nii nõdrausuline olnud ja ennast vennalt petta lasknud.

„Teie seltsis oli veel keegi teine preili, eks ole nii?“ ütles Cipriano naeratades. „Indiaanlaste pealik reetis mulle, et see lasknud ühe mehega jalga. Ta oli väga ilus ja mehelgi polnud viga.“ Jultunud ilme näol, pööras ta silmad Jenniferile. „Iludus on võim, sennorita! Taltsutab kõige metsikumadki loomad! Võimalik, et Martin seda naist armastas.“

Cipriano näis arvavat, et Sondes Lilia-sega põgenes.

„Ei!“ Gonzala raputas pead. „Seda Martin ei teinud. Ei võiks seda teha. Tema on ideaalne tola, kes elus kunagi kaugele ei jõua.“

„Kapten Sondes lahkus meist kolm päeva tagasi — kes meile selle tembu tegi, oli keegi teine,“ mõõnis Jennifer ärevalt.

„Nii, nii!“ Cipriano silmitses teda läikival pilgul. „Seda parem meile, kui Martin kaugel viibib. Temal annab meile võimaluse teie ilu, sennorita, siin metsikus ümbruses kaitsta.“

„Ütelge, kas asi sellises toonis jätkub?“ segas end Paul teraskõva häälega jutu sekka. „Nüüd oleme teile kõik teatanud...“

„Hiljem ehk soovite veel väga, et teiega pisut vestleksime, sennor,“ vastas Cipriano ja ta sammet silmad embasid Jenniferi keha. „Peame paraku teiega tegema väikese äri, et kui teie iludust võime nautida, sennorita.“

Jutt on rahast, mis te kuhugi ära peitsite, ja paluksin teid aupaklikult meid selle peiduurka juurde juhatada, et võiksime varanduse kindla kaitse alla võtta.“

Jenniferi huuled muutusid kitsaks, kuid rahulikult vaatas ta :

„Raha pole enam meie käes.“

Cipriano silmitses teda kaua tarretult. Sellejuures muutus ta nägu hirmsasti: ta silmad jäid väikeseks, torkavaks ja välkusid elajalikus hirmsuses, ta ninasõõrmed paisusid ja inetu joon tõmbas ta muidu ilusa suu viltu. Siis ütles Cipriano ebaloomulikult ta-sakesi :

„Te mõistsite mind valesti, sennorita. Tahhan selle raha kätte saada. Minul on otse hämmastavad viisid enesele muretseda asju, mis mulle meeldivad,“ ütles ta ähvardades.

Nüüd tapasid reisijad, mis neid ootas, kui meil ei õnnestunud Cipriano-t veendada. Jenniferi kehast jooksis läbi külm värin.

„Meie vahel valitseb tõesti arusaamatus, sennor,“ ütles Bevis rahulikult. „Raha ei ole enam meie käes, vaid on kadunud.“

„Kadunud?“ Cipriano silmad loitsid. „Kas see ehk tähendab, et ta on varastatud?“

„Jah, nii see on!“

„Lori!“ Cipriano tegi ägava liigutuse. „See on manööver. Kes võis selle varastada? Martin Sondes? Ei iialgi!“

Jälle selle alatu mehe usk Martini ausesse!

„Muidugi polnud tema see!“ ütles Jennifer. „Vaid see, kes meist ühes tolle neiega lahkus . . .“

„Mul on kahju, sennorita, et ma teie ilusaid sõnu ei või uskuda,“ katkestas Cipriano Jenniferi kõne.

„Siis te olete neetud idiot!“ kisendas Bevis vihasele vahele. „Kas ehk usute, et meid vaid suur armastus teie vastu siin teid sundis ootama?“ pilkas ta vihasele.

„Aga puuritud paadid?“ vaidles Pascobas.

„See oli just selle sama mehe tegu, kes raha varastas ja jälgimist tahtis takistada,“ ütles Bevis jälle rahulikult.

„Hm.“ Sellest näis Cipriano aru saavat. „Aga kes oli see varas, kes teie seltsi tuli, indiaanlastega läbirääkimisi pidas ja lõpuks rahaga kadus?“

„Mees, kelle me vabastasime vanglast. Raha oli meil sõdurite äraostmiseks, kuid sennor Martinil õnnestus vangi vabastada rahata. Siis lahkus meilt kapten ja põgeneja tõi meie siia, kust tahtsime laevaga San Arijosse sõita. Kas olete nüüd kord juba veendunud?“ küsis Bevis kärsitult.

„Seegi kõlab tõena,“ möönis Cipriano kasvava tusaga. „Noh — ja kes on see mees?“

„Tema nimi ei ütle teile midagi. Ta on inglane ja ta nimi on Ronald Buckingham.“

„Inglane — varas?“ Gonzala naer kõlas vihaseks. „Mina ei usu sellest sõnagi! Kes on küll juba kuulnud, et mõistlikud inimesed enestele kihvtimadu hoiavad süleloomana?“

„Meie ei teadnud seda,“ algas Bevis uuesti. „Me tundsimet teda vä —“

„Tema on minu poolvend — ja sellepärast viibis ta meie juures,“ tunnistas Jennifer, kelle uhkus ei lubanud oma häbi vaikimisele taha varjata.

„Nii? — Asi muutub ikka saladuslikumaks. Nii siis ühe kaabaka öde?“

Cipriano hääl ei tõotanud midagi head. Piinarikas kohmetus valdas Jenniferi.

„Ärge unustage, Cipriano, et see inglanna võib olla väga rikas, millest vaatamata kadunud rahale ometi veel võime saada kasu,“ hoiatas Gonzala pomisedes.

„Cipriano ei unusta midagi!“ vastas pühakunäoga mees, kelle silmad ikka veel viibisid Jenniferil. „Rikas ja . . .“ ta neelatas, „ . . . nii ilus, et võiks peagu mõelda abiellumisele.“

Bevis kiristas hambaid ja valitses ennast otse üleiniplikult, et mitte Cipriano-t maha lüüa.

Uhkesti pööras Jennifer kaabakale selja ja ütles :

„Rääkige teie, mu sõbrad, selle mehega, kes ei ole õppinud daamidega käituma.“

Cipriano ajas pea kuksasse ja naeris kõledasti.

„Ahahah, kui tore! Milline temperament! Kuidas ma seda armastan!“

Ta kahmas Jenniferi käerandmest kinni ja tõmbas ta lähemale.

„Küll ma te juba taltsutan, mu kartlik hirveke, ja te imestate, kui ruttu te õpite Cipriano vastu olema õrn ja armas!“

Rääkija tundis midagi kõva oma paremal küljel. Ta pöördus hämmastudes ja vaatas Pauli vihasele näole.

„See on teie oda, mis mul käes on, ja te teate, et see sügavale ihusse tungib. Silmapilk jätke see daam rahule!“

Paul puuris ta oma silmadega otse läbi.

„Kas soovite, et minu mehed teie tükel-davad?“ sosistas Cipriano.

„Palume kui see peab olema! Kuid pärast teid. Enne lähete teie surma. Käed küljest.“

Pauli hääl muutus lõikavaks.

Cipriano kuulis sõna. Ta silmis välkusid viha ja vastuhakk, aga ta vabastas Jenniferi sõnatult.

„Siin on teie oda,“ ütles Paul oda tagasi andes.

„Ma tunnustan ja imestan teie julgust, sennor,“ ütles Cipriano kergesti. „Kuid mulle teeb see valu, et sest teile suurt kasu ei ole. Teie olete nimelt mitte üksi julge, vaid ka kardetav — ja kardetavad inimesed kõrvaldatakse alati võimalikult ruttu.“

Ta võttis revolvi.

„Mu härrad, teil on veel kaks minutit aega palvetamiseks!“

„See on lollus, Cipriano,“ katkestas Pascobas ta jutu karedalt. „Kui tüdruk on rikas, siis võib oletada, et härradki on rikkad. Neil on vististi perekonnad — miks ei peaks need nende eest maksma?“

Cipriano näis mõtisklevat.

„Hm, pole sugugi paha. Aga ei! Nii kaua kui nad siin on, oleme alati rahutud. Teie teate, millised on inglased, kui kaval on naine!“

Ta mängis revolvriga ja ootas kahe minuti möödumist.

Kahvatonult, kuid rahulikult ja kindlasti yaatasid Paul ja Bevis oma vastase tõsisele näole.

Äkki hüüdis Jennifer:

„Kanoed tulevad tagasi!“

Kõik pöördusid ja nägid jõel kahte paati, mis suundusid kalda poole.

Cipriano unustas oma ohvrid ja pani kalda poole jooksma.

Kanoedest maandusid kaks indiaanlast ja teatasid, et neid möödunud ööl kaks valget, mees ja naine, sundinud nendega ja nende pakkidega nii ruttu kui võimalik perivett alla sõudma. Väsinult peatunud nad hommikul ühel väikesel saarel ja mees sundinud neid revolvi abil tule tegema ja toitu valmistama. Kibestunud sellisest käitumisest, otsustanud nemad valgetele kätte maksta ja põgeneda. Ühel neist olnud kaasas ühe taimne juur, mille nad vette visanud ja mis siis seal olevad eluloomad uimastab. Nad tarvitanud seda juurt siis ka kalapüügiks. Indiaanlased seganud valmistatavasse toidusse ka tükikese juurt ja see uimastanud nende sundijaid nii, et nad varsti jäänud magama. Siis põgenenud punanahad ruttu oma paadiga.

Kui Cipriano seda kuulis, ruttas ta kohe kanoede juurde ja otsis sealt raha. Aga ta ei leidnud midagi ja kuulis, märatsedes vihas, et indiaanlased raha olid uimastatute

juurde maha jätnud, kuna nad olid olnud liig uhked selleks, et midagi varastada.

Hullumeelses vihas kahmas Cipriano jälle vöö järele. Kuid seegi kord kargas Gonzala tema juurde ja takistas Ciprianot oma kavatsust teostamast.

„Kui valged siina uimaselt jäid magama, siis peab ju raha veel praegu seal nende juures olema!“

„Lori! Nad on juba ammu põgenenud!“ Cipriano otse vahutas vihas.

„Paatideta?“ küsis Gonzala lühidalt.

See sõna tõi märatseja jälle meelemärkusele. Lai naeratus levis ta näole.

„Siis tahan seda vilja noppida,“ hüüdis ta käsi hõõrudes ja andis punanahkadele käsu teda ja Pascobast viibimata sõuda saarele. „Teie, Gonzala, valvate minu äraoleku puhul meie sõpru ja vastutate nende eest oma peaga, mõistate? Häda teile, kui nad põgenevad!“ kisendas ta veel kanoest, mis juba hakkas liikuma.

„Kui kauaks jäävad nad ära?“ küsis Jennifer oma kaaslastelt. Ta võis nüüd muretult rääkida, sest et indiaanlased, kes neid valvasid, nende keelt ei osanud.

„Vähemalt homme lõunani,“ vastas Bevis. „Sest vaevalt jõuavad nad enne õhtut saarele.“

„Kas me vaheajal ei saa midagi teha?“ küsis Jennifer lootvalt.

„Ei midagi!“ vastas Bevis tasakesi. „Meid lastaks viibimata maha, kui katsume põgeneda; ja isegi kui meil õnnestuks tervelt dshunglini jõuda, oleksime kadunud, kuna me ju ei teaks, kuhu minna. Hukkuksime dshunglis armetumalt.“

„See oleks ometi veel parem saatus kui uuesti selle pühakunäoga suliga kokku saada,“ ütles Jennifer meeleheitlikult.

„Tõsi küll.“ Bevise hääl kõlas julguse-tult. „Hoiame silmad lahti. Peaks tulema soodus juhus, siis peaksime seda viibimata kasutama. Sellisel juhtumil võib ainult kiire otsus tulemusi saavutada.“

„Enk ei tulegi Cipriano enam tagasi. Feltonil on relvad ja vastuhakuta ta ei alistu,“ ütles Paul optimistlikult.

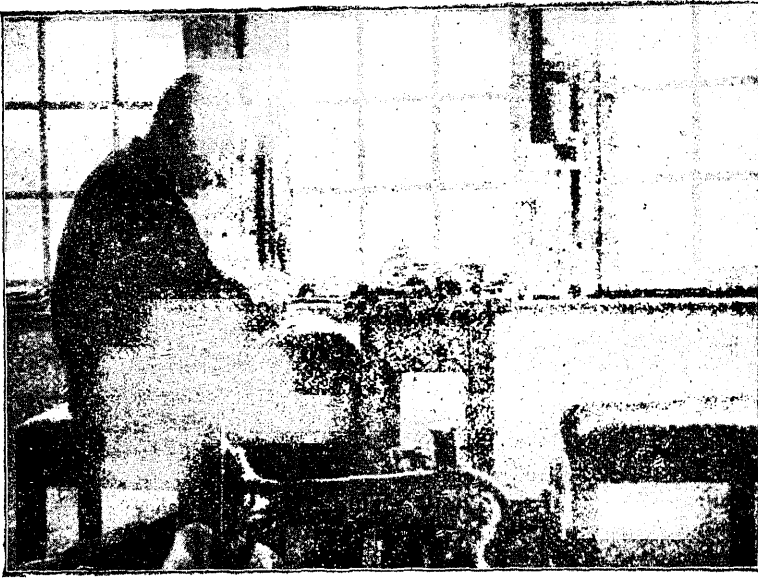
Kuid Jennifer tühistas ta lootuse.

„Siis tunnete Ralfi halvasti,“ ütles ta kibedasti. „Temalt ei või me lootata vähimatki abi.“

Hämmastudes silmitsesid mehed teda. Kas oli see veel Jennifer, kes oma venda mõne päeva eest veel pimesi usaldas ja teda otse jumaldas?

Hääle värisedes jätkas Jennifer:

„Ma ei julge teilt, mu sõbrad, andestust

Hoolas töömees.

Pildistanud A. Böhle, Berlinist, Voigtländer-Rullfilm-Kaameraaga.

paluda selle eest, et oma pimestatud armastuses ja lapsikus jonnakuses teid olen saatnud sellisesse hirmsasse seisukorda. Ma kahetsen seda kibedasti. Paraku ei saa ma seda aga enam sündimatuks teha. Ühele kaabakale ohverdasin ma meie parima sõbra ja saatsin teie hukatusse. See on minu süü..."

"Kui te Martini vastu olite nii vihane ja ülekohtune," katkestas Paul neiu ennastpiinavad etteheited, "olin ma parajasti teile teie venna kohta selgust anda tahtmas, kuid . . . kuid . . ."

"... kuid Martin ei lubanud seda," lõpetas Jennifer niiskeil silmil. "Tean seda — nüüd ma tean seda! Aga see on hilja! Kuidas meid Martini õilsus häbistab! Õilsus barbaari poolt, kes ennast ennem laskis nimetada kaabakaks kui et mulle, jõledale noorele neiole, oleks teinud valu! See on hirmus! Miks ei olnud Martin katset teinud minu südamesse tungida?"

"Kas oleksite teda siis kuulnud?" küsis Bevis pehmesti, etteheiteta.

Jennifer vaatas talle suuril silmil otsa ja punastas tema ausa vaate ees sügavasti.

"Teil on õigus," tunnistas ta surutult. "Martin tundis mind — olin liig kangekaelne. Oh mu Jumal! Kui rumal ma ometi olin!"

"Neil endastüüdistustel pole mõtet," juhtis Bevis teda nüüd kõrvale. "Parem on nüüd mõelda meie praegusele, mitte just väga roosilisele seisukorrale."

"Ma lõin talle, lõin talle piitsaga näkku," jatkas Jennifer näriva kahetsusega, "ja sellest hoolimata oli tema suurim mure meid kõige inetu eest kaitsta. Oh...!"

Ta surus käed silnade ette, vallatud sügava häbi lainest.

"Tema on kõik selle juba unustanud, Jennifer," lohutas Bevis.

"Martin tunneb teid väga hästi ja vabandab vististi teie käitumist. Nüüd aga lõpetage etteheited! Meie võime loota nüüd vaid enesetele, oma kavalusele, jõule ja julgusele ning ei tohi endid nüüd härdaldamisega ja kasutu viisemisega nõrgendada."

"Jah." Jennifer tõstis pea. Tema silmis seisis vali otsus. "Ärge kartke minu pärast, mu armsad sõbrad. Kui asi kujuneb kardetavaks, võin ennast ise aidata."

"Aidata?"

Mõistmatult silmitsesid rääkijat Paul ja Bevis.

"Mina pole relvata," seletas Jennifer. "Revolver, mida bluisis kannan, on mul veel alles. Peaks asi kalduma äärmusse . . ."

Käeliigutus lõpetas ütlu.

Nende pilgud kohtusid ja nad teadsid, et neil enam abi polnud loota. Ainult juhus võis nad nende piinarikkast seisukorrad päästa. Juhus . . .

Gonzala lähenes neile kahe vabastatud dagoga.

"Sennorid," ütles ta mitte just vaenulikult, "palun jutlemist daamiga lõpetada ja mulle järgneda."

Põlevail silmil silmitsesid sõbrad meest. Neid taheti Jenniferist lahutada. Kas pidid vastu hakkama? Gonzala näis küll olevat heatahtlik, aga ta silmad reetsid paendumatut valjust.

Kui nad kohe ei hakanud liikuma, manitses Gonzala neid valjusti :

"Mulle ei tee lõbu relvastamata vaenlasi maha lasta, mu härrad. Seepärast palun teid, ärge sundige mind sellele ebameheli-kule teole!" (Järgneb.)

Merehaigus.

Hollandi kirjanik **Multatuli.**

1

Aasta tagasi sammus usaldustäratava välimusega noor mees — lig noor ta enam ei olnud — Joliette kail Marseilles edasi ja tagasi. Joliette on üks linna sadamaid. Ta pidi nähtavasti minema reisile, vähemalt — kuid see ei puutu asjasse. Tast oli igatahes näha, et ta pidi minema reisile.

Sõiduki tüürimees, kes pidi ta pardale viima, ütles talle, et neil olevat vastutuul ja et kapten ärasõiduga ootab arvatavasti kuni järgmise hommikuni. Kui reisija eelistavat oma hotelli rue Beauveau'l tagasi pöörata . . .

„Ei, ei, eelistan kohe pardale minna.“

„Nagu soovite, mu härra. kuid kardan, et pardal igavust saate tunda.“

„Ärge kartke! Mul on ideid.“

Tüürimees mõtles kindlasti: „Nagu minulgi.“ On naljakas, et igatühel on neid. Igatahes ei kaeba ükski nende puudumisest. Kuid kui nüüd hakkaksin ideid kirjutama selle ideega, ei jõuaks ma iialgi lõpule oma jutustusega sellest venelasest või sellest . . . prantslasest, kes oli sündinud, arvan, inglise vanematest Kopenhagenis.

Ta läks pardale, silmitses oma kajutit, leidis selles kaks koikut, mis olid mahukamad, kui oleks võinud samasel väikesel purjekal, nagu oli „Sainte Vierge*“, oodata, paigutas oma vähesed reisipakid alumisesse ja asus siis mingisugusele inspektionireisile.

Vähemalt näis ta huvi tundvat kõiksugu asjade vastu, mis teistele enamasti on ükskõiksed. Kui vana oli purjek? Palju tal oli meeskonda? Kui kiiresti ta suudab purjetada tuulega? Kas väikesel laevapoisil veel olevat ema?

Ja . . . ta näis pardal päris kodus. Kui ta tekil ringi jooksis, teadis ta alati paremat külge kaptenile jätta.

Usun seda heameelega! Poisikesena ta oli kord saanud kõrvakiilu, kui kaptenile paremal küljel teele ette jooksis.

„Monsieur on palju reisinud?“

„Kaunis palju.“

„Näib nii.“

Meie Iiri rootslane tundis end pardal varsti kodus. Seal tuli kapteni proua, armas lapsuke rinnal . . .

„Oh, madam, on kaunis jahe.“

Sest kuigi oli maikuu lõpp, oli ometi külm, väga külm.

Ja ta kattis imetava ema reisitekiga kinni. Naine vaatas imestanult üles. Kaptenil ei olnud veel aega olnud talle öelda, et võõra intiimne viis oli eriskummuline, et seda talle pahaks panna ei tohtivat, kes tulevat nii kaugelt. „Ce sont pent-être les mœurs de son pays.“*)

Tema kodumaa!

Oh Jumal, kui kibedana kõlas võõrale see sõna! Sest ta oli mõistnud, kuigi see oli öeldud poolvaljusti.

Tema kodumaa! Nagu laseks kombed, kodumaaharjumused alles inimest tunda, et on külm, kui ta näeb imetavat ema.

Tema kodumaa! See läks südamesse. Ta ei tulnud kodumaalt, ta ei talitanud kodumaa kommete järele. Ta oleks imetava ema kinni katnud, kui ta kodumaa kombed talle ette oleks kirjutanud teda külma kätte jätta.

Tema kodumaa!

Ei, tal ei olnud kodumaad. Valetasin, kui ütlesin, et ta oli daanlane või inglane. Ta ei olnud prantslane, shotlane, hispaanlane . . . ta oli inimene ja hea inimene. Seda näete, kui leian aega oma jutustust lõpetada.

Enne kui lähen teise peatüki juure, tahan oma toas veidi edasi ja tagasi joosta, et vandudes kergendada meelt kõiksugu kommete, uskude, jumalateenistuste, süsteemide ja paragrahvide suhtes, mis lasevad hukkuda hea l harjumuse aeglasel käigus.

Teine peatükk.

Märkan, et olen unustanud oma jutu alguse ülesimene peatükk kirjutamast. Ei teadnud, et ta saab nii pikk nagu nüüd vist kindlasti. Sest aegamööda selgub mulle jälle kõik ja ma mäletan selgemini, kuidas ta seda jutustas . . . kui ta seda jutustas. Sest tihti ta seda ei teinud, kuid mulle ütles ta kõik. Seda on paljud teinud ja sellepärast kirjutan ma nii ilusasti.

„Härg . . . oh kui tore! Kas ei ole see nagu näha Rosa Bonheuri . . . või Potterit?“

Ütlen paremini: „See Potter, see Rosa Bonheur . . . tore! Kas ei ole see nagu näha härga?“

*) Püha neitsi.

*) Need on ehk tema kodumaa kombed.

Vaadake, sellepärast kirjutan nii ilusasti. Kirjutan ainult üles, mis ta mulle jutustas.

„Kes . . . t e m a?“

Fantaasia!

„Nii siis: mitte elu? Miski ettekujutuse taolist?“

„Ta on elu. Ei ole ialgi midagi välja mõelnud. Ei oska seda. Mõtlen ideid sama vähe välja, kui rase ema oma lapsi välja mõtleb.“

Nüüd tõepoolest teine peatükk. Tahan kõnelda usust ja armastusest. Sainte-Vierge'ist ja kirssidest, merehaigusest ja mungast pruunist mungarütüst.

Kuid tahan kõnelda ka uskmatusest ja sarkasmist, kibedast tarkusest — mis seda kibedam, et oli poolik — kurvameelsusest ja võitlusest. Ja, nagu t e m a kord on öelnud, lõplikust võidust. Olge siis rahulikud, kui näete kedagi komistavat . . .

„Mon Dieu!“^(*)

Lootsik tuli purjeka külje juure. Mees pöetud pealaega, paljasjalgne, niude ümber miski kõrbekostüümi taolist, tahtis välja astuda ja komistas . . .

Tal ei olnud aega kukkumiseks. Mu rahvusest greeklane, kes nägi teda tulevat, haaras tast kinni. Kuidas ta nii ruttu pardal edasi oli uidanud, kuidas ta seda teha oskas, et, rippudes raudsete pardatugede küljes, munka võis vaba käsivarrega haarata . . . jah, seda kõik ei tea mina. Näis, et ta algusest peale nägi, et vana munk vajab abi ja et ta oli ette valmistanud talle seda abi andma.

„Ehk ta kodumaa kombed?“

Kus võis see maa küll olla? Kaugel, kaugel eemal!

„Comment, mon . . . père?^(**)“ küsis ta, küsis ta sõbraliku kaastundega.

Kuid häälekõlas, millega ta sõna père hääldas, oli midagi koomilist. Kindlasti oli ta protestant, meie . . . ameeriklane. Metodist, usun ma.

„Merci, mon fils,^(***)“ vastas munk, kes ei võinud teada, et teisele oli maksnud nii palju vaeva hääldada sõna père. See kõlab ka nii koomiliselt. . . kw(ekeri†) kõrvus või mis usk meie sakslasel eales võis olla.

„Tänan, mu poeg . . . ei, ma ei teinud endale haiget. Jumal õnnistagu Teid, mu poeg. Ainult mu ilus rüü on märjaks saanud.“

*) Mu Jumal.

**) Kuidas on, auväärne isa.

***) Tänan, mu poeg.

†) Usulahk.

Ja munk naeris heastidamliku sõbralikkusega vee üle, mis tilkus ta rüült, „s a b e l l e r o b e“, nagu ta seda oli nimetanud.

„Rüü“ oli kare, karvane rõivastus määratud — pruunist riidest. Olen näinud peenemaid kojamatte.

„Pääsin hästi, peaaegu oleksin uppunud. . . mis oleks Nizzas selle kohta öeldud . . .!“

„Kuidas, mu . . . isa . . . on seal kontsiilium nagu aastal 325? . . .“

„Näe . . . Teie olete teoloog! . . . Kuid eksite, mu poeg . . . Nizza . . . Nizza Vahemere ääres! Kontsiilium, millest kõnelete . . . ah, mu Jumal, kus ta nüüd peeti?.. Bitüünias, usun ma! Kuid ma . . . Näete.“

Ja koomilise usaldusega haaras ta võõra käsivarre, tõmbas selle kõrvale ja sosistas: „Pean tunnistama, et olen veidi oma teoloogia unustanud . . . lähen vanaks, eks ole? . . . ja siis . . . olen nii tööga kooramatud! Juba 40 aastat muretsen toidumoon . . . ostan nimelt tagavaraks sisse.“

Ja ta viipas kümnele kotile toiduainetega, mis näis Marseilles ostnud olevat.

„Belistan siinset küüslauka . . . Meil Nizzas . . . Teie külastate mind ometi Nizzas? mitte? Oh, tulge ainult! meie veedame aja lõbusasti!“

„Mu isa . . . mu reisisiht on õigupoolest Genua . . .“

„Jah . . . ei tee midagi . . . lähme Nizzas maale . . . Näete mu ilusat Volière'i . . .“

Volière oli ta klooster.

„Peate meie juure tulema . . . küsige ainult isa Anselmuse järele . . . lõbusa isa järele, kas ostab sisse . . . nii mind nimeatakse . . . sest vaadake, olen alati lõbus! Oh, igaüks armastab Teid seal . . . ja meie veedame aja lõbusasti! Kas mõistate Ladina keelt? . . .“

„Veidi . . . mu isa.“

„Ilus . . . mina — olen selle peaaegu unustanud . . . kuid meeletan tihti:“

A more, more, ore, re.

Nascuntur amicitiae . . .

Eks ole, Tibullus ütles seda?“

„Andestust . . . mu isa . . . ma ei usu, et Tibullus . . .“

„Ei tee midagi . . . armastame üksteist ometi . . . oleme sõbrad Tibulliga või temata. Tulge ainult . . . kui läheneme Nizzale, võite meie Volière'i juba kaugel näha. Nad naeravad seal, kui kuulevad, et peaaegu oleksin uppunud . . .“

„Ja . . . pattude andeksandmiseta . . . mu . . . isa,“ ütles võõras mitte ilma pil-

keta, mis andis tunnistust ta protestantlikust kainusest ja teadmatusesest.

Lõbus, lõbisev, naljatav munk muutus äkki teiseks. Ta nägu selgus, ta ajas end sirgu, ta silmis säras miški, nii et võõras peaaegu tundis kahetsust oma ebakohase pilke üle. Õnnekombel pörkas pilge paljasjalgse truustüdamlikkusest eemale, sest too ei mõistnud, et midagi nii pühaga, kui oli talle usk, võidi pilget ajada. Ka ei mõelnud ta põrmugi teistele „usutunnistustele.“

„Ei, mu poeg . . . olin armul . . .“

„Püha Neitsi olgu selle eest kiidetud, mu isa,“ vastas võõras, tema, kes kindlasti iialgi Püha Neitsit ei olnud hüüdnud, tema, kes oli noorpõlves õppinud sarnast vigurdamist pidama paganlikuks.

Ja ometi oli ta hüüatus avameelne. Kas see oli metodistline või luteriusku tunde- puhang, ei tea ma, kuid ta tundis vaimus tarvidust endale luua Neitsi, sellesse uskuda ja Neitsit tänada ja kõik sellepärast, et munka sel silmapilgul ta lapseliku usuga mitte üksi jätta. Kuid pilkehimu võitis siiski.

„Jah, mu poeg, püha Neitsi olgu kiidetud; Talle olen tänulik, et Teie mulle nii ruttu appi saite! Tema on see, kes . . .“

„Sain . . . te . . . Vier . . . ge . . . hoo . . . i!“ kõlas kailt. Seal seisid, nähtavasti, reisijad, kes soovisid, et neile järele tullakse, keegi reisiv herra lisandustega, tahtsin öelda, daami ja mõne kohvriga.

Tüürimees andis käsu maale aerutada.

„Kuidas,“ ütles munk . . . „meie väikese laeva nimi on Sainte-Vierge?“

„Jah, mu isa . . .“

Võõras ei viivitanud enam katoliku „mu isa“ ütlemisega, jah, ta hakkas seda isegi ta tähenduse pärast armastama.

„Jah, mu isa . . . meie purjeka nimi on Sainte-Vierge.“

„Hea . . . väga hea . . . ja siin, mu poeg, võtke palun see . . .“

Munk avas karvase ülirüü — ah, alusrüüd tal ei olnudki — võttis karedalt, väiksel rõngalt, mis oli raudtraadist, väikese eseme, mis teda koos paljude teistega juba aastaid kaitses õnnetuste vastu ja selle eest tal alasti rinda hõõrus ja veristas.

„Võtke, mu poeg . . . see on mu tänu Teie abi eest õigel tunnil.“

See oli väike, tinane kujuke, mis kujutas püha Neitsit.

„Ta kaitses Teid . . .“

„Õnnetuste eest? mu isa . . .?“

Oleks munk vähimalgi määral olnud umbusklik, oleks ta pidanud pilget võõra

näol tähele panema. Kuid õnnekombel ei märganud ta midagi ja vastas kaalukalt: „Jah, mu poeg, suurima õnnetuse eest, maailma ainsa õnnetuse eest . . . ta kaitses Teid patu vastu . . . Ja nüüd lähen palvetama!“

Ta ütles seda väga tõsiselt, kuid äkki näis ta heastüdamlikkuse jällegi ta usklikkuse üle võtma ja ta lisas lõbusalt: „Jah, pean palvetama . . . pean palvetama . . . palju palvetama . . . olen maha jäänud palveis . . . tahan ka Teie eest paluda, mu poeg . . . olge muretu . . . Püha Neitsi tunneb mind. — Olge muretu!“

V a h e p e a t ü k k .

Noh, meie mees ilma rahvuse ja usuta oli muretu. Seda tuleb ta auks öelda.

Põhjendamatu kaastunne munga naiivi neitsiusu vastu oli haihtunud . . . selle noore vanamehe lapseliiklus oli ka võõra hetkeks lapseks teinud. Kuid ainult hetkeks.

Ta läks päratekile ja naeris mõtteis, mis ta . . . Tübingi sõbrad ütles, kui teaks, et ta jookseb ringi tinase kujukese — huu, ebajumalapildiga — käes.

Üle parda ta seda heita ei tahtnud. Munk võis hiljem selle järele pärida ja sõbralik mees tunneks valu, kui kuuleks, et ta usklik kingitus on ära põlatud.

Sest võõra tundmatu „usk“ näis talle ette kirjutavat ühte, nimelt, et ta mitte heameelega kellelegi valu teha ei tahtnud. Kuid kas tal oli oma katekismuse peatükk, millest ammutas selle usu, sama hästi peas kui Nicäa kirikukonverentsi aastaarv . . . vaa- dake, selles tahaksin kahelda.

Ta pistis tahapildikese taskusse ja alustas uuesti rännakut tekil, mille oli munga saabumine katkestanud.

See istus küüslaugu kotil ja palvetas.

Uskmatu võõras, kes oli paranenud oma sentimentaalsest tunde- st, vaatas kaastunde- dega vaest meest, kui ta jalutuskäik ta selle lähedusse tõi.

Kuid ta hoidis end seda oma näol näidata, et munk ei märkaks, kui naeruväärseks ta tema täheusku peab. Ümberpöör- dult, ta pilgus oli midagi sõbralikku, kui ta silm kohtas vaese mehe omaga.

Võõras, kes oli veel võrdlemisi noor, vaatas mungale alla nagu täiskasvanu vaatab lapsele, üleoleva sõbralikkusega. Ma ei või jällegi öelda, mis usupeatüki põhjal see sündis, kuid see oli nii.

* * *

Katoliku kirik on, vaadates teatavalt seisukohalt, ilusaim, mis inimesed on saavu-

tanud. Või õigemini, ta on — nagu väljendus Napoleon St. Helenal — ta on sajandite teos.

Oma raamatus vaba töö üle täiendasin seda ütelist tähendusega, et ta on tõsiasiade tulemus, mis neil sajandeil juhtusid. See täiendus oli nüüd üleiligne, ma ei oleks teda maininudki, kui ma ei teaks, et teatud sort lugejaid tunneb vajadust üleilgse järele.

Kuid mul on — eriti protestandi lugejatele teine tähendus katolitsismi üle, mis ei ole ükskõikne. Ma ei räägi dogmadest, räägin mõjuvõimust. Mitte usupunktidest, vaid tendentsist. Mitte selle tõe või ebatõe üle, mida õpetab kirik, vaid nende õpetuste mõningaist mõjutustest.

Neil mõjutustel on siin ja seal midagi armast. Isegi eksimuste üle lebab veel luule hõng . . . või mida teisiti uskujad peavad eksimuseks.

Ja see ei ole mitte ainult protestantidele teadmata, vaid isegi paljud katoliiklased, kes on harjunud jumalateenistusi niinimetatud protestantlikul maal pidama, ei aima midagi katoliku luule heategevast mõjust igapäisele elule maades, kus jumalateenistust peetakse ilma vaenulise kibeduseta. Ei mõelda dogmadele . . . ustakse. Või ei isegi seda mitte. Ilma mitteusu vähima ettekujutuse võimaluseta ollakse ühendatud Rooma mütolooia pooljumalatega. Elatakse koos püha Rosalia, Lucia, Monikaga, „Käiakse läbi“ püha Neitsiga. Temaga aetakse juttu, teda tänatakse heategevuse eest, teda julgustatakse tegutsemisele . . . jah, südamlilik intiimsus läheb nii kaugele, et teda jonnaka lapsena tohitakse noomida!

„Häbi . . . armas ema Maria . . . on see sust ilus? Häbi . . . kas nii talitab hea emake? See sulle ei sobi . . . armas magus Maria!“

Seda ema kaisutatakse, teda meelitatakse, silitatakse . . .

Usk? Küsitagu ometi last ema süles, kas ta oma ema usub.

Rumal küsimus!

Kõnelesin katoliku luule heategevast mõjust. Heategev? Jah, laste ja nende suhtes, kes tunnevad lapselikult.

Paljud protestandid ja sarnased katoliiklased, kes õigupoolest ebaõigel kohal on maades, kus on külm, kujutlevad tihti seda, mis seisab jumalateenistusega kaugemas või lähemas ühenduses, kui midagi puist ebamõnusat, kui midagi, mis sunnib näo tusa-seisse, tõsiseisse mõttesse nagu nähakse tava-

likult kirikuteel. On veider tähele panna, kuivõrd rõõmsamad on näod kirikust lahkumisel, kui tulemisel. Sarnased protestantlikud kirikukülastused on piinlikud, on hirmutavad.

Klooster . . . huu! Maa-alused võlvid, piinariistad, ahelad . . .

Anna Radcliffe romaanid ja muu sarnane spekulatsioon tundekõdile on selles osaliselt süüdi.

Munk? Kuid see on ju mõrtsuk, mürgisegaja, koletis . . .

Muidugi, Muidugi! Ja ma jatkan oma juttu, paludes enne protestante katolitsismi mõjuvõimu katoliku maades uurida.

* * *

Ma ei tea, mis peatükis reisiseltskond pardale tuli, kes oli kail hüüdnud: „Ohoo . . . i . . . Sainte-Vierge!“

Võõrast segas mõtteis vali naer välispool pardaseina. Ta vaatas üle fallreepi*) s. t. selle koha pardal, kus korralikul sõidukil fallreep ripub.

Ah, Sainte-Vierge oli vilets laevake. Õhuke, kaunis vana, tõrvatud kõis rippus laevaseinalt alla ja oli küsitav, kas daam end selle abil suudab pardale upitada.

Kõiel olid küll pulgad nagu kanakuuriredelilgi, kuid kanakuuriredel ei ole kuigi kõrge ja siin oli ülesminek kaunis äkiline. Daam haaras kõiest kinni, asetas jalakese, mis oli väga kenasti kingastatud — ta oli prantslanna — kõige alumisele astmele . . . „Tähelepanu, madam,“ hüüdis tüürimees. „Ah, ma ei karda midagi,“ vastas daam ja raputas end naerust.

Saame kohe näha, miks ta nii naeris. „Ma ei karda midagi . . . olen kindel. . . laske ainult!“

Ja ta kukkus.

Kes iialgi ei ole kukkunud, see ei teagi õieti, mis on vajalik, et kindlalt seista.

Seda arusaamise puudumist leitakse palju ja eriti inimeste juures, kes ei ole reisinud või vähe üle on elanud.

Noor daam langes oma kohvrile ja voodiriette hunnikule või mis see nüüd oligi. Ta ei olnud nähtavasti viga saanud, sest ta naeris ühtesoodu, ka ei võtnud ta võõra abi vastu, kes jällegi vasaku käsivarrega laevapardast kinni hoidis, et aidata, kui see peaks vajalik olema. See oli jällegi ta „usu“ mõjuvõim, nagu näis. (Järgneb.)

*) Kõistrepp.

Hirm elu pärast.

Norra kirjanik **Knut Hamsun.**

Ma ei ole õigupoolest ialgi teadnud, mis on hirm, — kuni seda õppisin oma esimesel Ameerika külastusel. Mitte mu julgus ei ole nii suur, vaid ta ei olnud siiani veel õiget proovi läbi teinud.

Väljas rohtlaantes on väike linn, mille nimi on Madelia. Siin see oligi, kus tabati ja poodi Jesse James, Ameerika verejannuseim, laengusuitsust määrduuim röövel. Siia oli ta põgenenud, siin oli ta end varjanud, see linn oli näitunud sobivana kohana sellele koletisele, kes juba aastaid osariike oli hirmutanud oma kallaletungide, rüüstamiste ja mõrtsukatöödega.

Siia olin minagi tulnud — kuid rahumarmastavama kavatsusega, — et aidata tuttavat hädast.

Keegi ameeriklane, nimega Johnston, oli kooliõpetaja ühes Wisconsinis osariigi linnas, kus õppisin teda ja ta prouat tundma. Veidi hiljem loobus mees oma kohast ja hakkas praktiliselt tegutsema, sõites rohtlaanelinna Madeliasse ja avades seal puuäri. Kui ta üks aasta seal oli kaubitsenud, sain talt kirja, milles ta mind palus, kui võimalik, Madeliasse tulla ja tema äri juhtima hakata, kuna tema ja ta proua teevad reisi itta. Olin parajasti vaba ja läksin Madeliasse.

Ühel pimedal talveõhtul jõudsin jaama, kus mind teretas Johnston, läksin temaga ta kodusse ja sain ühe toa. Ta maja oli tükk maad linnast eemal. Veetsime suure jao ööst sellega, et ta mind pühendas puuäri võõrastesse peensustesse; järgmisel hommikul ulatas Johnston mulle naljatavalt oma revolvri ja mõned tunnid hiljem istusid tema ja ta proua raudteerongis.

Kuna nüüd olin majas üksik, kolisin oma toast alumisele korrale, kus oli mugavam ja kust pealegi paremini võisin kogu maja kontrollida. Võtsin abielupaari voodi oma asemeks.

Möödusid mõned päevad. Müütasin planke ja laudu ja viisin igal õhtul sissevõetud sularaha pankka, mille kohta sain kviitungi.

Majas ei olnud teisi inimesi, olin täitsa üksipäi.

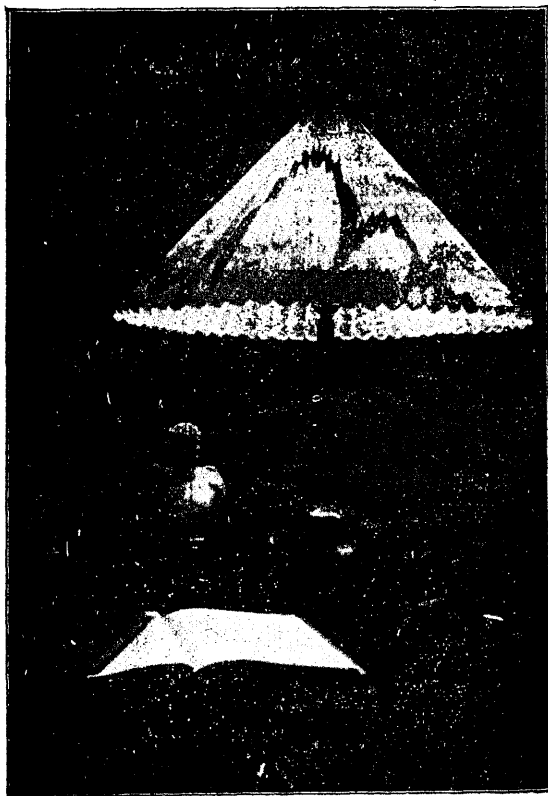
Suur maja näis väga üksik kahekümneaastasele noorele mehele. Ööd olid kottipimedad ja naabrid puudusid täielikult. Kuid kartlik ma ei olnud, mulle ei tulnud meelegi kartlik olla. Ja kui ma kaks õhtut jä-

restikku arvasin köögiukse taga kröbinat kuulvat, tõusin, võtsin lambi ja uurisin köögiust seest ja väljast. Kuid luku juures ei olnud midagi kahtlast. Ja revolver ei olnud mul ka käepärast.

Kuid kord pidi õõ tulema, mil mind valdas säärane meeletu hirm, nagu ma seda varem ega hiljem läbi ei ole teinud. Ja veel kaua aega hiljem ei suutnud ma selle õõ sündmust unustada.

See oli ühel päeval, kui mul tavalikust rohkem teha oli olnud, lõpetasin mitu suurt äritehingut ja töötasin hilja õhtuni. Kui valmis sain, oli nii hilja, et väljas valitses pimedus ja pank oli suletud. Ma ei saanud päeva sissetulekuid ära viia. Võtsin raha oma tuppa ja lugesin üle: seal oli 7—800 dollarit.

Nagu tavalikult, asusin ka sel õhtul kirjutuslaua taha, et oma teose kallal edasi

Raamatusõber.

Pildistanud L. Hahn, Münsterist, Voigtländer-Skopariga.

kirjutada; öö nihkus edasi ja üha edasi, ja ma istusin ja kirjutasin; kell lõi kaks. Seal kuulsin äkki jälle köögiukse taga kröbinat.

Mis see oli?

Majal oli kaks ust väljapoole, üks viis kööki ja teine — majauks — esikusse mu toa ees. Selle ukse olin ma julgeoleku pärast seestpoolt palgiga kindlustanud. Alumise korra rulood olid patent, nad olid nii tihedad, et väljast üldse lambikuma näha ei olnud.

Ja nüüd kostab köögiukse juurest uus kröbin mu kõrvu.

Võtan lambi kätte ja lähen sinna. Seisatun ukse juures ja kuulatan. Väljas on keegi, seal sosistatakse ja lumes hiilib keegi siia ja sinna. Kuulatan tükk aega, sosin lakkab ja ühtlasi näib mulle, et hiilivad sammud eemalduvad. Siis on kõik vaikne.

Lähen sisse ja hakkam jälle kirjutama.

Möödub pool tundi.

Seal kargan püsti — majaust murtakse lahti. Mitte ainult lukk, vaid ka palk ukse taga purustatakse, ja ma kuulsin samme esikus mu ukse ees. Sissemurdmine võib ainult mitme isiku ühendatud jõudega sündinud olla, sest palk oli tugev.

Mu süda ei löönud enam, ta värises. Ma ei hüüatanud, kuid tundsin südamelööki üleväl kõris ja see takistas mind peagu hingamast. Esimestel sekunditel olin nii hirmunud, et vaevalt veel mäletasin, kus olin. Seal meelestus mulle äkki, et pean raha päästma; läksin magadistuppa, võtsin rahatasku rinnataskust ja pistsin selle madratsi alla voodisse. Siis pöörasin esimesse tuppa tagasi. See tegevus ei vajanud kindlasti minutitki.

Mu ukse ees kõneldi tasa ja ühtlasi töötati luku kallal. Tõin Johnstoni revolvi esile ja vaatasin ta üle; ta oli korras. Mu käed värisesid tugevalt ja mu jalad suutsid mind vaevalt kanda.

Mu silmad langesid uksele; oli ebaharilikult tugev tammepeuu-uks tugevate põikpalkega, ta oli päris meistritöö. See massiivne uks tegi mulle julgust, ma hakkasin jälle mõtlema — mida siiani vist vaevalt küll olin teinud. Uks avanes väljapoole, järelikult oli võimatu teda sisse murda. Ja esik oli liig kitsas, et pakkuda küllalt ruumi hoo võtmiseks. See meelestus mulle ja ma tundsin end äkki julgena nagu maurlane, ma karjusin, et lasen igatühe, kes sisse tungib, surnuks. Olin niivõrd kosunud, et ise kuulsin ja mõistsin, mis ütlesin, ja et ma Norra keelt olin rääkinud, taipasin oma

tėguviisi rumalust ja kordasin oma ähvardust valju häälega inglise keeles. Vastust ei tulnud. Et harjutada oma silmi seks puhuks pimedusega, kui aknad sisse lüüakse ja lamp kustub, kustutasin lambi kohe. Seisn nüüd pimedas, silmad akendel, revolver käes. Asi kestis. Läksin ikka julgemaks, tahtsin end päriselt näidata ja kisendasin:

Noh, mis otsustasite? Kas tahate minna või tulla? Ma tahan magada!

Nüüd vastastüki aja pärast külmetunud bassihääl:

Me läheme, sa koerapog!

Ja ma kuulsin, kuidas keegi lahkus esikust ja kuidas väljas lumi nagises.

Sõna „koerapog“ on Ameerikas rahvuslik sõimusõna ja et ma seda vastamata ei tahtnud jätta, otsustasin ust avada ja kaabakatele järele lasta. Kuid siis peatusin, sest viimasel silmapilgul tuli mulle mõttesse, et ehk ainult üks mees esikust lahkus, kuna teine jäi ootama, et avan ukse ja mulle siis kallale tungib. Sellepärast läksin ühe akna juure, lasksin rulo vālkkiirelt lakke joosta ja vaatasin välja. Arvasin lumes tumedat täppi nägevat. Tõmbasin akna lahti ja sihtisin nii hästi kui võisin selle tumeda täpi pihta. Klikk! Lasksin veel kord. Klikk! Pöörase kiirusega proovisin kogu tsilindri läbi, sihtimata, lõpuks läks üksainus vilets laeng lahti. Kuid kaja mürises tugevasti pakasest tardunud õhus ja teelt kuulsin hüüdeid: Jookse! Jookse!

Seal kargas äkki veel üks mees esikust välja lumme, jooksis piki teed ja kadus pimedusse. Olin õieti arvanud: veel üks oli valvel seisnud. Ja sellele ühele ei võinud ma isegi ilusasti head ööd soovida, sest revolvis oli ainult üks vilets laeng olnud ja selle olin ma ära tarvitanud.

Stütasin lambi uuesti, tõin raha voodist ja pistsin ta rinnataskusse ja nüüd, kui kõik oli üle, olin nii araks muutunud, et ei julenud sel ööl enam abielu voodisse heita, ootasin veel pool tundi, kuni hakkas koitma, tõmbasin siis palitu selga ja lahkusin majast. Barrikadeerisin purustatud ukse nii hästi kui võisin, hiilisin linna ja helistasin hotelli ukse taga.

Kes olid kaabakad, ma ei tea. Vaevalt võisid nad elukutselised olla, sest sel puhul ei oleks nad endid uksest hirmutada lasknud, kuna ju oli kaks akent olemas, kust sisse tulla. Kuid needki kaabakad olid teatavat külma ja häbematu vägivaldust näidanud, sest nad murdsid luku ja põikpalgi mu ukse ees.

Kuid niisugust hirmu oma elu pärast ei olnud ma veel tundnud, nagu tol ööl rohtlaanelinnas Madelias, Jesse Jamesi varjupaigas. Sestsaadik on mitu korda juhtunud, et kui ehmun, mu süda kõris peksab ja

hingamist takistab — see on selle öö mälestus. Siiani ei olnud mul aimdustki säära-sest hirmust olnud, mis end nii ebaharilikul viisil avaldas.

Palgalisa.

Daani kirjank **Jens Locher.**

Viis korda oli firma noorim raamatupidaja sel rohke tööga koormatud ennelõunal järele küsida lasknud, kas ta shefiga ei saaks rääkida. See oli ometi liig pealetikkuv. Mis see inimene õieti tahtis?

„Kutsuge ta siia!“ ütles shef sekretärin-nale, ja kui noormees ilmus lävele, ütles shef viibimata:

„Pole aega!“

„Aga ma pean teiega rääkima, härra di-rektor!“

„Tulge homme!“

„Asi on kiire!“

„Issand Jumal, noormees! Mis te siis ta-hate?“

„Pean teilt paraku paluma väikest pal-galisa, härra direktor,“ ütles noor nees ja naeratas.

„Mis te kõik ei ütle, palgalisa . . . , nüüd, kus majanduslik seisukord on nii nõrk. Olete küll vist pisut põrunud, noor mees!“

„Mul on lähemal ajal paraku suuremaid väljaminekuid.“

„Nii? Ja need pean just nimelt mina tasuma? Kas te siis ei tea, et palgalisa on midagi, mida niisama ei saa nõuda, kui see aga meelde tuleb, ja mis ma teile luban, kui kord olen heas tujus? Palgalisa on midagi, mis tuleb, kui see on teenitud! Maailmas valitseb õiglus, ka ärielus, muidu läheks kõik segamini! Üsun, et olen õig-lane ja vali shef ja ma ei võiks seda teie ametvendade ees vastutada, kui teile an-naksin pikema jututa palgalisa, ilma et teil äri suhtes oleks iseäralikke teeneid!“

„Ometi olen ma paraku sunnitud nüüd-est alates iga kuu sada krooni rohkem teenima.“

„Ja mis pärast, kui tohin küsida?“

„Ma abiellun; kas ei suuda see teie kõva meelt pehmendada, härra direktor?“

„Ei.“

„Tõesti? Jah, siis pean seda katsuma

teisel teel, mis minu arust õieti küll õige ei ole.“

„Tehke minu pärast mis tahate. Minult te igatahes esiotša palgalisa ei saa!“

„Ärge seda ütlege, härra direktor! Võiks olla, et oma sõnad võtate tagasi.“

„Mis te sellega mõtlete?“

„Kas teid see siis sugugi ei huvita, kel-lega ma tahan abielluda?“

„Ei. Minul pole, avalikult öelda, teie era-asjadega midagi tegemist.“

„Aga kui jutus oleks teie oma tütar?“

„Minu tütar? Yvonne?“

„Jah.“

„Inimeselaps, mis te mulle jutustate? Mis on teile siis meelde tulnud, minu selja taga . . .“

„Jah, noortele tuleb midagi niisugust suvel mõnikord meelde!“

„Aga minul pole sellest olnud vähimatki aimu: Mäletan küll, et mu tütar mulle poole aasta eest jutustas, et ta teid kuski selts-konnas kohelnud, aga mulle ei tulnud uneski mõtet . . .“

„Ja, sellist asja võib juhtuda.“

„Minule aga see sugugi ei meeldi, mitte sugugi.“

„Miks siis mitte, härra direktor?“

„Miks siis mitte? Miks siis mitte? Jah, kas te siis ei taipä, mina olen ühe suurima ja lugupeetavaima firma omanik, olen rikas mees, ja Yvonne on ilus ja hästikasvatatud noor preili ja teie . . .? Jah, teie olete küll üsna kena ja peen mees, aga mis teie olete? Ei midagi, tundmata, väike ametnik minu kontoris, kel pole kindlalt tulevikkugi.“

„Kui ma teie tütreaga abiellun, on minu tulevik kohe kindel!“

„Jah, võib olla, aga kui mina ütlen ei?“

„Seda te ei tee, härra direktor! Ega te ometi ei taha oma ainust last teha õnnetuks!“

Peeter Parikas, fotograaf ja seltskonnategelane Tallinnas.

Juhan Lõhmus, õpetaja Haaslaavas.

Aleksander Trilljärv, „Estonia“ teatri teeneline näitleja.

Paul Vulff, vallasekretär ja seltskonnategel. Otepääl.

Arnoid Schulbach, ajakirjanik ja poliitikategelane Tallinnas.

Erich Joonas, ajakirjanik, poliitikategelane ja rkl.

Eesti avalikkude tegelaste kalender.

16. aprill :

- 1892 Rudolf Bibikov, kindlustustegelane Tallinnas.
 1882 Jüri Jaanholt, agronom ja ühistegelane.
 1888 Juhan Lõhmus, õpetaja Haaslaavas.
 1889 Peeter Parikas, tööstur Tallinnas.
 1888 Nikolai Friedrich Rootsi, taimekasvatuse professor.
 1885 Hermann Salza, kontr-admiral.

17. aprill :

- 1878 Rudolf Renning, kaubandus- ja ühistegelane Tallinnas.
 1889 Ferdinand Laja, loomaarstiteadlane Tartus.
 1891 Anis Georg Reiman, riigiameinik Tallinnas.
 1875 Aleksander Tõnissson, kindralmajor, sõjaminister.
 1890 Jakob Vende, kaitsevõelane Tallinnas.

18. aprill :

- 1899 Aleksander Klumberg, sportlane.
 1888 Arnold Paul Schulbach, ajakirjanik ja poliitikategelane.

19. aprill :

- 1896 Johannes Otsa, põllumees Undlas.
 1891 Harry Paris, näitleja.
 1871 Aleksander Harald Trilljärv, näitleja ja teatritegelane.
 1887 Nikolai Veiderpass, rohuteadlane Tartus.

20. aprill :

- 1885 Peet Martinson, põllumees Puiatus.
 1874 Gustav Tomson, põllumees ja tööstur Vana-Vändras.

1883 Gustav Ferdinand Tuults, puutööstur Tõrvas.

1878 Jüri (Georg) Vahur, ameenik Tallinnas.

21. aprill :

- 1889 Hans Kalm, sõdur ja arst, New-Yorgis.
 1894 Georg Eduard Lagus, mereväelane Tallinnas,
 1880 Johannes Uustal, kirikuõpetaja Helmes.

22. aprili :

- 1867 Jüri Brandt, põllumees Tähtveres.
 1855 Robert Jürgenson, keeleteadlane, ärkamisajategelane Tartus.
 1859 Jüri Müllerbeck, õpetaja Viru-Jaagupis.
 1877 Paul Vulff, ameenik Otepääl.

23. aprill :

- 1865 Harald Johannes Jucum, riigikohtunik.
 1870 Andres Michelson, õpetaja Tallinnas.
 1889 Anton Starkopf, kujur.

24. aprill :

- 1885 Tor Helge Kjellin, kunstiajaloo professor.
 1862 Mart Reimik, õpetaja Tartus.
 1872 Madis Venberg, põllumees Palmes.

25. aprili :

- 1886 Heinrich Neuhaus, laevandustegelane Tallinnas.
 1881 August Peet, advokaat Tallinnas.

26. aprill :

- 1893 Erich Joonas, ajakirjanik ja poliitikategelane.
 1873 Nikolai Kann, koolitegelane Tallinnas.
 1875 Elmar Max Kikas, õpetaja Tartus.
 1866 Georg Kiviste, kirikuõpetaja Narvas.

Jaan Kokemägi, vallasekretär Tormas.

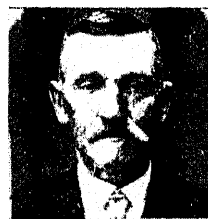
Madis Venberg, põllumees Palmes.

Aleksander Vibo, õpetaja Valgas.

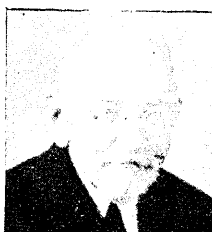
Kontr.-admiral Herman Salza, sõjanõuk. alal. liige.

Gustav Tomson, tööstur ja põllumees Vana-Vändras.

Gustav Kulp, kellasepp ja päevapiltmik Keilas.

August Starkopf,
kujur.

Mart Pukiits,
kunstnik ja kultuuri-
tegelane

Robert Jürgenson,
ärkamisajategelane
Tartus.

Rudolf Renning, Nikolai Kann, real-
Eesti-Nõukog. Liidu gümnn. dir. ja kool-
Kaub.-k. dir. 55. a. teg. Tallinnas 60. a.

1886 Rudolf Klein, näitleja Tallinnas.

1896 Ants Käsebier, põllumajandusteadlane
Kuusiku m.

1900 Paul Liivak, maalikunstnik.

1883 Martin Christian Luther, tõõstur Tallin-
nas.

1883 Aleksander Rosenberg, ametnik Roelas.

27. aprill :

1890 Aleksander Vibo, õpetaja Valgas.

1898 Jaan Kokemägi, ametnik Tormas.

1892 Ludvig Mülbach, ametnik Tallinnas.

1874 Paul Sepp, pedagoog ja maalikunstnik.

28. aprill :

1885 Jaan Kask, õpetaja Avinurmes.

29. aprill :

1889 Jüri Kibbar, õpetaja Vändras.

1874 Gustav Kulp, päevapiltnik Keilas.

1896 Eduard Paigi, õpetaja Merimäel.

1868 Ernst Karl Peterson, kirjanik ja kooli-
tegelane.

30. aprill :

1874 Mart Pukiits, kunstnik ja kulturitegelane.

1869 Jaan Rosenthal, põllumees ja ühistege-
lane Avinurmes.

„Mulle on mu tütar väga armas, väga
armas.“

„Muidugi, ja sellepärast arvan mina, jä-
tame selle esiotsa kõrvale ja räägime asja
reaalsest küljest, millega mul oli au juttu
alustada.“

„Arvate palgalisa?“

„Jah.“

„Jah, selle ma muidugi luban. Mis te
õieti olete mõelnud, noor mees?“

„Kui ma enne rääkisin sajast kroonist
enam, siis oli see muidugi naljana mõel-
dud.“

„Muidugi. Yvonne tahab ometi seisuse-
kohaselt elada, nii siis ütleme nelisada
krooni kuus enam!“

„Täna, sellest ehk jätkub ja me võime
nüüd kohe sellest rääkida. Muidugi võtate
mind oma firmasse ka osanikuks?“

„Mis? Tahate saada ka minu osanikuks?“

„Jah, eks ole? Kord langeb äri ju mui-
dugi minule.“

„Seda küll. Aga kui mõelda, et Yvon-
ne . . .“

„Sellest ei tahtnud me ju nüüd kõnelda.“

„Ei. Aga te peate ometi isa tundeid
mõistma, kui noormees talle revolvi paneb
rinnale ainult sellepärast, et ta tütar te-
misse on armunud.“

„Vististi mõistate, härra direktor, et mina
teie tundeid ei võinud arvesse võtta.“

„Jah, meie aegne noorus ei küsi sellest.“

„See on alati nii olnud, härra direktor.
Vanem põlv ei mõista nooruse õigeid nõu-
deid. Ja nii on see küll ka tulevikus.“

„Jääme parem tõsiasjade juurde, noor-
mees. Ütleme siis, ma võtan teid jõuluks
oma osanikuks ja sinnamaani saate kuul
nelisada krooni enam.“

„Sellega olen nõus.“

„Ja nüüd pean teid paluma mind üksi
jätta; pean selle järele, mis mulle ütlesite,
pisut puhkama.“

„On see teile siis nii südamesse läinud,
härra direktor?“

„Mõistagi on mul sellest kahju ja ma
tahaksin teid meelsalt aidata.“

„Ah mis. Aidata te mind ometi ei saa.“

„Võib olla ometi, kui teiegi minu asjade
ja mure vastu võiksite huvi tunda.“

„Ei taipa, mis sellega mõtlete?“

„Teie ei tahaks mind parem väimeheks
saada? Eks ole üi, härra direktor?“

„Kui sellest ise aru saate: parem mitte,
avalikult ütelda!“

„Selle koorma võin ma teie südamest
võtta!“

„Mis tahate sellega ütelda?“

„Kõik see loo, et olen teie tütrega kih-
latud, olen välja mõelnud.“

„Välja mõelnud? Mis teile siis meelde
tuli?“

„Pidin seda tegema, härra direktor, sest
ma pean enam teenima.“

„Jä usute seda sel teel saavutada? Mulle nii meeletut ja uskumata lugu jutustades?“

„Seda võib meie päevil ju kergesti juhtuda.“

„Aga õnneks ei ole see sündinud?“

„Ei. Ja sellepärast leian ma, et võiksite mulle oma rõõmus sada krooni palgalisa anda, härra direktor, et võiksin abielluda.“

„Olete jultunud mees, kuulete . . .!“

„Teie olite tõrges, sellepärast oli see vajalik, härra direktor. Vaadake, kuidas on nüüd lugu õiglusega, millele ennist osutasite: Palgalisa on midagi, mis keegi väärrib töö eest ja mis ei olene teie isiklikust arvamisest, kui aga kuulsite, et olen teie tütreaga kihlatud, siis võisin neljakordse palgalisa saada, ilma et õiglus viga oleks saanud, jah, oleksin võinud saada isegi teie firma osanikuks.“

„See kõik sündis ju teistel eeldustel.“

„Seda küll, aga kas see oleks olnud õiglane?“

„Võib olla mitte.“

„Ja siis ütlesite ennist veel, härra direktor, et võiksite mulle palgalisa anda, kui mul teie äriasjus oleks erilisi teeneid, ja ma leian, et mul neid on.“

„Tõesti? Ehk ütlete mulle seda, kuidas?“

„Sellega, et ma teie väimeheks ei saa ja firma nõnda nelisada krooni kuus kokku hoiab. Kas see midagi ei ole, härra direktor?“

„Jah, teil on õigus; see on juba midagi. Sada krooni on lubatud, noormees! Küll oleksite oma häbematus eest väärt midagi muud, aga pidage suu ja tervitage oma pruuti!“

Noormees kummardas ja lahkus naerata des.

Direktor laskus seljakile tugitooli toele ja pühkis laubalt külma higi.

Hajunud laulud.

Ungari kirjanik **Joszef Pasztor.**

Tusnadi, tuntud noor helilooja, astus sõbra muusikaarmastaja seltsis Ofenis väikese võõrastemaja aeda õhtust sööma. Ta otsis tühja lauda, aga ta sõber võttis ta käevarrest kinni ja osutas nurgalauale, mille ääres istusid mõned härrad.

„Vaata, Palasti!“ hüüdis ta.

Tusnadi vaatas sinna ja ta näoilme tusanes, kui ütles:

„Lahkume. Mina ei jää siia!“

Ta võttis sõbra käevangu ja viis ta kaasa. See järgnes sõnatult, kuid nähtava hämmastusega.

Alles välja jõudes algas noor helilooja ärevalt:

„Ma ei julge Palastiga kohata. Tema oli küll minu õpetaja, võib olla enamgi. Ma armastasin teda ka. Ta oli inimene, kes kõiki võlus. Vanadust tema juures polnud nagu märgatagi. Tema süda ja tunded jäid nooreks.“

„Mõne aasta eest kirjutas ta ühe sümfoonia. Muusikute keskel muud ei räägitudki; see oli tõesti suur muusikaline sensatsioon.“

On see ju tõesti huvitav erand, et keegi üle viiekümneaastaselt kirjutab oma ilusaima teose. Seda enam üllatas see aga meid,

kui ta selle järele tummaks jäi ja muusikast täiesti tagasi tõmbus.“

„Palun sind, vaiki,“ palus Tusnadi sõpra. „Sa ei või kujutella, millist valu sa mulle oled teinud oma sõnadega.“

„On siis teie vahel midagi juhtunud?“ küsis ajakirjanik äkki.

„Ei . . ., see tähendab, ometi midagi. Elu on mõnikord väga halastamata. Mind koormab suur osa süüst, et Palasti laulud on hajunud.“

„See huvitab mind tõesti!“

„Tema vanaduses vajatakse tugevat tundemõjutust inspiratsiooniks, tema aga seisis sellise mõjutuse all. Sa tead, et olin ta lemmikõpilane,“ jatkas Tusnadi liigutatult. „Tema uskus minu talenti, aitas mind mu edus. Ma õppisin tundma ka ta perekonda. Tema abikaas oli lihtne, närtsinud, väike proua, kes oma nelja last hoolikalt kasvatas. Kõik ta olemus oli Palasti kõrval peagu eimidagiütlelev. Ta kuulas alistuvalt oma kuulsa mehe juttu; see aga ei tundnud enast kodus mitte väga mõnusana. Tema maailm seisis väljas pulseerivas elus.“

Kord ma istusin kodus klaveri ees. Üks minu töid oli ühel kontserdil leidnud ilusa

vastuvõtu. Siis ilmus meister minu juurde ja kaelustas mind õnnest meeletult.

„Näed, mu poeg,“ hüüdis ta liigutatult, „sellest saab veel midagi. Olen nii õnnelik ja tahaksin kaelustada kogu maailma!“

Ma silmitsesin teda hämmastusega, ta oli nagu ümber vahetatud. Mind tegi ta kummaline naeratus pisut kohmetuks.

„Olen noorenenud, mu poeg,“ algas ta pikkamisi. „Olen armunud, mu laps. Noh, silmitse mind ometi, aga ära naera. Igaüks naeraks, kuid sina ei tohi seda. Minu meeletu sõda leidis nüüd elu.“

Üllatatult vaatasin talle näkku. See tunnistus kõlas nagu kahekümneaastase suust, siiski nii tõsiselt nagu kuulutaks seda keegi ta eluõhtul.

„Keegi peale sinu ei tea sellest,“ jatkas Palasti. „Pidin seda kellelegi ütleva, muidu oleks see purustanud mu südame. Ma sain jälle nooreks, vaata ometi!“

Nende sõnadega võttis ta taskust kokukeeratud noodilehe. Ma panin lehe noodipuldile ja hakkasin pikkamisi mängima esimest tükki. Kui olin lõpetanud, olin minagi liigutatud. See väike laul oli tulvil noorusest, pehmest palumisest ja tulusest tunnistusest.

„Täna nägin, et temagi mind armastab,“ ütles ta siis uhkesti.

Ta tõusis, astus akna juurde ja tõmbas eesriidi äkki eest kõrvale.

„Lase päike tuppa tulla!“ hüüdis ta. „Sellist päeva ei ole mul veel iial olnud!“

Siis võttis ta mul käevarest kinni:

„Tule!“ ütles ta. „Ostame kõik roosid kokku ja saadame temale. Tema ema usub, et need saadab mõni noormees.“

„Kes see noiu on?“

„Noor, õilis daam, Minu õpilane.“

„Aga mis peab sest saama?“

Nüüd sai Palasti ärevaks.

„Mis peab saama? Rumal küsimus! Ma avastan talle oma südame ja sina küsid rumalusi! Olen ma siis siinamaani elanud või koguni armastanud? Kas peab siis ikka rääkima vaid mõistus? Praegu suplen ma oleviku päikesekiirtes, armas sõber, elu on mulle päikesepillid laenanud. Pean ma siis veel kaalutlema, mõtlema? Võib olla ootamagi? Jumal teab, kuid kaua mul veel on elada. Sellepärast naudin ma hetki ja — kirjutan oma ilusamad laulud!“

Ja ta kirjutas ki nad. Sa ju tunnend ta sügavast, luulelisest tundest tulistatud laule, mis ta kahe aastu eest kirjutas. Siis löi ta sümfoonia.

Olin temaga tol ajal palju koos. Ta kõneles alati oma neiust, määratsevalt vaimustatult, nagu noor üliõpilane, kes on esimest korda armunud. Selgelt mõtleva inimesena oli mul selge ülevaade uuest situatsioonist, kuhu ta palavalt, mõtlematult tormas, nagu liblik tuleleeki. Ma hakkasin tüdrukut mõttes kujutlema. Kujutasin teda enesele ilusa, ihaldusväärse naisena, kelle edevust see meelitas, et meister teda armastas.

Nii tihti kui mõtlesin Palasti naisele, tundsin et asi ei või lõppeda hästi.

Mõni päev hiljem ülistas Palasti jällegi neiut.

Sügava tõsidusega ütlesin ma murelikult:

„Näen ju, et sa teda armastad. Olen ka veendunud, et neiu on ilus ja armas. Aga kui jutt on õilsast neiust — mis peab sellest saama? Kas suudad ennast lasta lahutada oma naisest? Sa ei ole tõesti enam noor. Oled nelja lapse isa!“

Palasti nägu tusanes. Pettunult ütles ta:

„Mispärast lobisesin ma sulle kõik ka välja? Ma hakkasin otseselt uuesti elama, imen enesesse jõudu ja valgust, ja sina jutlustad! Minu hinges sünnivad suured asjad ja see on kõik see tarkus, nii rumal kui ma selles ka näitun.“

Ta andis mulle pehme uhkusega lahkumiseks kätt. Näis rahulikuna, mina aga olin rahutu. Mõtlesin parajasti pääseteed otsides, kui mulle kirjakandja tõi kirja.

Avasin selle; see tuli Palasti proualt. Vaadates tähtedele, arvasin neis nägevat väikese proua enda lihtsat kuju. Ta kiri liigutas mind sügavasti. Kahetsusväärne proua kurtis kibedasti, et ta mees nädalaid enam korralikult kodus ei käivat, mis juba isegi lastele silma torkavat. Ainult vaeste laste pärast pööravat ta minu poole palvega, et ma ta meest mõjutaksin oma perekonna juure tagasi tulema, sest tal olla minust suur lugupidamine.

Mulle oli selge: siin pidi midagi sindima! Ma otsustasin selle kirja saata tüdrukule. Nagu selle sisu mind liigutas, nii pidi ta liigutama ka teda. Küll ta siis taipab, et pidi oma suhted Palastiga lõpetama.

Ma pistsin kirja ümbriku, kirjutasin mõned read juurde ja saatsin tüdrukule. Varsti tuli Palasti. Ta nägu säras, kuna mina ta piinliku tundege vastu võtsin.

„Siin toon sulle isiklikult pääsme tänasele kontserdile,“ ütles ta. Tookord kanti ta sümfoonia esimest korda ette.

Ma olin väga erutatud, meister märkas seda ka.

„Tule alla, lähme ja jalutame pisut,“ ütles ta rõõmsasti. „Tahan sulle all midagi näidata.“

Ma arvasin asja kirja saatmisega olevat lahendanud, ei tundnud aga kergendust. Sammusin häämeelselt Palastikõrval. Jalutasime linnametsakeses, ilm oli ilus ja kevadene.

Palasti andis mulle neuu kirja.

„Loe seda,“ ütles ta; „tahtsin seda sulle juba ammu näidata!“

„Sinu süda ja sinu tarkus on minu vangistanud,“ kirjutas neuu. „Sinu südames leidsin nooruse, mis mind pimestab, sinu hingest sügava eluhääle, mis mind tõstab sinu juurde. Teised ehk mõistavad meid hukka, aga mind kütkestab sinu elu, milles seni on puudunud õige kiring. Ma armastan sind ja olen uhke, kui meie tunded sinu hingest vabastavad uued laulud. . . .“

Ja sel toonil järgnes kiri. Nüüd äkki nägin seda neiu hoopis teistes värvides. Inimene, kes nii kirjutab, kes tunneb ja võib tõusta --- suudab ka loobuda. Mu süda krampus. Mis olin ma oma kirjaga teinud?

Palasti jalutas rahulikult minu kõrval. Önn säras ta silmist, kui küsis:

„Noh, mis sa ütled?“

Ma kogelesin midagi. Palasti aga jatkas, nagu ei oleks ta minu sõnu kuulnudki:

„Ta on nagu meri: sügav ja hiilgav. Ma kõndsin kõrbes ja olen jõudnud toredasse aêda, miks ei peaks ma siis musitseerima? Täna õhtul kuuled sa minu sümfooniat!“

Ja tõesti, see sümfoonia oli hümn elule.

Loitev menu tulvil täidetud kontsertsaalis. Inimesed tunglevad poodiumi ümber. Määratu vaimustusega ehiti Pallastit lilled ja pärgadega.

Minagi läksin ta juurde ja surusin ta kätt, tundsin end selle juures aga patuse-na. Teadsin, et olime üksteise juba kaotanud.

Umbes kolm päeva hiljem leidsin koju tulles oma kirjutuslaualt väikese kirja. See tuli ta neiuult. Kuna ma ta peent kirja ümbrikul silmitsesin, põksus mu süda metsikult ja mind valdas kummaline hirm. Soovisin salajas, et ta teotseks teisiti. Mitte nõnda, kuidas mina tahtsin! Mina koban elus tühja südamega, nemad aga lendavad kergeil tiivul! Aga neuu täitis minu soovi.

„Ma ei taha olla õnnelik teiste inimeste õnne hinna eest,“ kirjutas ta.

Ja seega oli asi õieti ka ju otsas. Tähendab: ometi mitte. Ta leidis oma lõpu seal selle väikese kõrtsilaua juures, kus me Palastit nägime ja kus ta igal õhtul joob oma veini, räägib ja koju läheb. Sest ta muutus rahulikuks inimeseks. Meloodiad teda ei eruta. Tema laulud on hajunud, unustatud. . . .“

Tusnadi ja ajakirjanik olid jõudnud Donau kaldale. Seal jäid nad seisma ja silmitsesid vaikides tumedat veepinda.

„Kurb lugu,“ ütles ajakirjanik tasa. „Olen aga veendunud, et selle, mis tegid, varem või hiljem vististi oleks teinud mõni teine. Selline on elu. . . .“

Tusnadi vastas rõhutult:

„Valusaim selle juures on arusaamine: meie tapame teiste südame, kuna meie oma — jääb tühjaks.“

Süda verd mul jookseb.

P. Grünfeldt.

*On möödud kevadeid ja sügiseid,
on käidud põllufeid ja laanefeid,
on nähtud päikesf, nähtud sademeid,
kuid süda on mul ikka jäänud rõõmsaks.*

*Kuipalju nägin varem ohvrimeelt,
kuipalju hõiskeid kuulsin maalt ja veelt,
kuipalju õisi noppisin ma feelt,
ja õnnelikult minu süda põksus.*

*Vend vennale siis oli alles vend
ja valmis ta eest ohverdama end,
nii kõrge oli armastuse lend,
et süda laulis kõike seda nähes.*

*Nüüd aina kiiseldakse igalpool
ja omakasu maik on igal lool,
sest kõikjal puudub aate fõstefool —
kui näen seda, süda verd mul jookseb!*

August Peef,
advokaat Tallinnas.

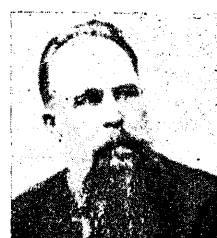
Kindral
Aleksander Tõnisson,
sõjaminister.

Harry Paris,
„Estonia” teatri näit-
leja ja näitejuht.

Kolonel Jakob Vende,
Kalevi üks. jalaväe
patalj. ülem.

Ernst Peterson, kir-
janik ja koolitegel.
Tallinnas, 65. a.

Lahutatud.

Rootsi kirjanik **Dan Bergman.**

Martin on kolm viimast aastat viibinud välismaal, et end täiendada ooperilaulja kunstis. Ma teadsin, et ta jälle oli tagasi tulnud, ja ootasin igapäev ta nooruslikku kuju oma lävele kerkivat.

Ja tõsi, eile ta tuli. Aga vaevalt võisin teda ära tunda. Tema silmad olid puugis ja tarretud, nagu oleksid nad otsinud sobivat paika, kuhu veereda, ja tema endine elupriske nagu oli sinikakarva.

Ta tormas kübar peas uksest sisse ja viskus sellise hooga kiiktooli, et see tagurpidi peagu oleks ümber läinud, mis teda aga põrmugi ei näitunud tülitavat. Siis tõusis ta jälle ja susistas:

„Oled sa abielus?”

„Ei,” vastasin.

„Või lahutatud?”

„Mis pagan sa sellega mõtled?” küsisin mina.

„Oled ju kunstnik . . . kirjanik . . .”

„Ei, mina nimetan end ainult literaadiks.”

„No vaata! Kui sa kuulud boheemkonda, siis pead sa ju ometi olema lahutatud . . . Ja muidugi oled siis jälle abielus ja oled oma nime vahetanud . . .”

„Nime vahetanud??!”

„Ah, tõsi, sina oled ju masculinum!” ütles Martin. „Jah, tead, olen peast päris segane. Kas võin tõesti kindel olla, et sa ei ole abielus ega lahutatud, ega ka midagi muud?”

„Selle peale võid võtta mürki!” ütlesin mina.

Martin kaelustas mind kirglikult, mis mulle hirmsasti vastumeelt oli.

„Jumala eest, mis sul siis õieti on?” hüüdsin ma. „Oled sa peast ogar või?”

„Olen ainult meeltheitmas. Tulin paari

päeva eest välismaalt, kus õppisin tenorist loobuma. Hakkas nüüd kaupmeheks . . . konsuliks või millekski muuks . . . kas sina ei saa mind aidata?”

„Esiotsa ei ole mul konsulikohta anda,” vastasin mina, „aga kui mõni koht vabaneb . . .”

„Täna,” ütles Martin. „Nii siis tulid tagasi ja hakkasid vanu tuttavaid külastama. Ja leian nad kõik kui kilud toosis segamini. Sa tunnend ometi klaverimängijat Leonorat, kes oii kojakoori bassiviuliga abielus? . . . Nii siis lähen bassiviulil korterisse ja küsin, kas proua kodus on? . . . Ja muidugi! — — Lähen saali. Pikk, kiuvetu naine tuleb mulle vastu, Leonore on, nagu tead, väike ja paks.”

„Vabandage, kas võin rääkida bassiviulil prouaga?” küsisin.

„Ta seisab teie ees, mu härra.”

„Jumal, kuidas sa oled muutunud, Leonore,” ütlesin ma imestades.

„Leonore . . . minu mehe lahutatud proua! . . . Oo Jumal, ma suren!” kisendab kõhn proua ja minestub, kukkudes maha.

Mina põgenen uksest.

Siis lähen näitlejanna Laura juurde, kes oli abiellunud kujuriga. Aga ma ei leia teda, vaid leian kirjanikpreili Fanny. Ja see jutustab mulle, et Laura nüüd on abiellunud pagariga.

Siis tahan külastada maalrinnat Ellat, kes oli abiellunud baritoniga. Teda ei ole kodus — on parajasti ühe leitnandiga Itaalias pulmareisil.

Siis külastan statist Matildet, kes oli abielus karikaturistiga, ja sealt leian viimaks Leonore, keda ma olin otsinud bassiviulil juures.

„Et sa enda oled bassiviulist lasknud

lahutada, Leonore!“ ütlen etteheitvalt.
„Teil on lapsed!“

„Need jagasime,“ ütles tema.

„Aga teil oli neid ju k o l m,“ kogelesin mina.

„Jah, aga me ei jaganud neid ühevõrra,“ seletas tema.

„Muide on mul nüüd ka karikaturistist himu täis,“ jätkab Leonore ja langeb mulle kaela. Ja siis ilmub karikaturist, pakub mulle sigareid ja veini, on väga lahke ja ütleb, ta rõõmustavat, et ta naine nüüd saab sellise mehe kui mina . . .“

„Jah, ja siis tulin siia sinu juurde ja vististi imestad sa, et olen peast kõige selle järele pisut oh oh.“

„Ei, mitte sugugi,“ vastasin mina. „Minugi pea on kõigest sellest, mis jutustasid, ju pisut segane. Aga sinu andmed ei ole kõik õiged. Leonore on lahutatud mitte bassiviulist, vaid fagotist ja Laura on lahutatud mitte kujurist, vaid baritonist, ja ta ei ole abiellunud pagariga, vaid korstnapühkijaga, ja Ella ei ole abielus kunagi baritoniga, vaid arhitektiga, näitleja ja nõiakunstnikuga ja ta ei ole praegu pulmareisil leitnandiga, vaid õpetajaga ja mitte Itaaliasse, vaid Truudusjõe . . .“

„Jumala eest,“ ägas Martin, „parem tapa mu kohe, aga ära mind nii hirmsasti piina!“

Et Martinit rahustada, viisin ta restoraani. Söök ja jook mõjutasid teda rahustavalt ja ma hakkasin pikkamisi oma sõpra jälle ära tundma.

Ja siis läksime oma kohvikusse. Ja seal kohtas Martin tervet rida tuttavaid kunst-

nikke: Bobit ja Tobit ja Kobit ja Robit ja Hobit. Ja need istusid oma naiste seltsis, Lo ja Re ja Fi ja Lu ja Ly. Aga seltskond oli sellegipärast segamini raputatud. Sest Bobi oli lahutatud Lo'st ja abiellunud Re'ga, kes oli lahutatud Tobist ja abiellunud Bobiga, ja Hobi oli lahutatud Fist ja abiellunud Ly'ga, kes oli lahutatud Robist ja abiellunud Hobiga jne. jne.

Sõbrad teatasid talle need uudised rõõmsasti ja avameelselt, aga oma ehmatuses nägin ma, et Martin asja samase rahuga vastu ei võtnud. Tema silmad hakkasid viltu vahtima. Vaht seisis tal suu ääres ja ta ninasõõrmed vabisesid.

Nõutult vaatasin ringi abi järele. Hm! Kohviku ühes nurgas istusid Villi ja Mia nagu armunud noorpaar, kuigi nad olid vana ja abielus — üksteisega abielus — ja silitasid üksteist silmadega ja sosistasid teineteisele sõnu, mis nähtavasti mitte ei olnud vihasõnad. See oli päästmine! Ruttu saatsin ma Martini sinna ja me istusime nende laua juurde.

Näis, et Martin seda armast kooskõla nähes jälle hakkas tasakaalu kätte saama.

„No näe, viimaks ometi kaks, kes on õnnelikud,“ hüüdis ta.

„Jah,“ ütles Villi, „väga õnnelikud!“

„Jah,“ ütles ka Mia ja näpistas Villit reiest. „Te peate nimelt teadma, et mina ja Villi täna oma lahutust pühitseme; homme ma lähen Billiga pulmareisile!“

Martin viidi kohvikust otseteed hullumajja . . .

Kuidas metsloomad surevad.

Inglise kirjanik **Vynant Davis Hubbard** Aafrikast.

Juba tol ajal, mil inimene öösel pugese koopasse, et mitte langeda saagiks mõõkhambulisele tiigrile või villakarvalisele ninasarvikule, etendasid metsloomad tema hingeelus tähtsat fosa. Sellegipärast ei võid imestada, et loomade elu ja surma ümber on tekkinud hulk legende.

Vististi tuttavaim lugu metsloomade surmast osutab elevantide muinasjutulisele, eiiialeitud kalmistule, millest on kirjutatud palju; mõte määratuile elfenbeini varandustele, mida selline kalmistu peaks peitma, on pärismaalaste luulelendu nii Indias kui Siiamis ja isegi Aafrikas tiivustanud.

Miks elevantide kalmistut ei või olla?

Legend elevantide kalmistust räägib, et elevantid vanaks saades ja lõpu lähenemist tundes üksikult rändavad läbi ürglaane ja stepi, kuni viimaks leiavad paiga, kus kõik elevantid surevad. Seda paika ei tunne ükski inimene, kuigi iga elevant kindlasti ja eksimatult sinna ruttab.

Nüüd on tõsi küll, et isegi maa pärisrahvas ainult õige harva räägib mõne surnud elevanti leidmisest. Elevantivariseb mõnes juurdesaamatus kohas surnult maha, kuhu ta kas abitust tundes või mõnda ras-

ket haava parandada tahtes on pugenud. Päikese tõusust kuni loojanguni lehvivad raisakullid, kotkad ja teised linnud tema kohal. Ajuti lendavad nad nii kõrgel, et neid palja silmaga ei näegi. Need suured linnud aga valvavad teravasti. Elevanti kokkuvarisemine ei või jääda neile nägematuks. Maha laskuvad nad. Üks teise kannul. Ja linnud, kes elevanti ei märganud, näevad teiste kiiret laskumist ja koondumist ning järgnevad neile.

Ei raisakulli terav, kõver nokk ega ta küüned ole küllalt tugevad elevanti nahasse tungima. Nõnda ümbritsevad suured linnud hiigellooma ja lendlevad tülitsedes ringi, ja kui saabub pimedus, siis otsivad nad enestele suurteil puudel öökorteri.

Öösel asuvad aga sipelgad, shaakalid, hüäänid ja võib olla ka mõni leopard või lõvi, niisama ka algav laostumine tööle. Kui päike esimesed kiired maha läkitab ja röövlinnud tagasi tulevad, on juba tekkinud avaused. Kogu päeva kaklevad ja sõdivad nütid linnud. Tulevad marabus ja kotkas. Öösel närvivad ja tirivad jälle hulk loomi raibet, ja mitte väga palju aja pärast on raipest järele jäänud vaid suuremad kondid, mis võivad olla õige kaugele laiail kantud ja laiail veetud.

Vaevalt kord sajal puhul pääseb selline loom pärisrahva tähelepanust. Need silmitsevad raisakulle teravasti. Niipea kui need lendlevad ringi ja laskuvad teatud kohale, ruttavad sinna, kihutavad linnud minema ja omandavad, mis neile näib väärtuslikuna. Ja see on siin elfenbein. Paljudes maades nõuab valitsus elfenbeinist osa. Sellepärast vaigitakse surnud elevanti leidmisest ja ükski pärismaalane ei mõõni, et ta mõne on leidnud. Ja seep see ongi, mis legendi elevantide kalmistust on aidanud teha usutavaks.

E n a m i k u l o o m i t a p a b i n i m e n e .

Enamiku metsloomadest tapab arvatavasti inimene. „Arvatavasti,“ ütlen ma, sest et krokodil temaga väga tõsiselt võistleb. Leopardid tapavad tihti ainult tapmise himu pärast. Selle vastandina ei ole maailma kuulnud lõvist, et ta oleks kedagitapnud muidu kui toidu saamise või äärmise enesekaitse puhul. Lõvid on kolm- kuni nelikorda niisuured kui leopardid ja vajavad sellepärast rohkem toitu. Teisest küljest ei julge leopardid nii suurtele loomadele kui sebrad, tsoobelalajad ehk veeoinad kallale tungida. Sellepärast on leopardide ja lõvide tapetud loomade üldarv kaunis ühesugune ja vä-

hem kui harilikult arvatakse. Täisealine lõvi tapab aastas vaevalt rohkem kui 60 antiloopt!

H a l a s t a m a t u d m e t s k o e r a d .

Metsikud koerad hävitavad, kuhulahevad, kõik eluolevused. Nad on väsimatud ja väga kiired. Niipea kui nende salk satub antiloopti värskele jäljele, siis jälgib ta seda jälge, kuni väsitatud loom väsinult maha langeb. Siis kisuvad nad ta tükkideks. Kolm korda tulid loomad minu laagrisse metskoerte eest varju otsima. Kord oli see Kaama-antiloop, kes sinna vankus ja otse laagritule ette seisma jäi. Sinna jäi ta kogu ööks, kuigi ta nähtavasti mind ja mu kaheksateistkümmet pärismaalast kartis. Aga metskoerte kõle haukumine oli talle hirmsam kui inimese ligioleku oht. Teinekord tuli Kudu-antiloop tormates. Pärismaalased tapsid ta oma piikidega, enne kui seda sain takistada. Üks teinekord tuli ähkides ja abi norsates metssiga.

M e t s l o o m a d s u r e v a d r u t t u .

Metsloomade ülekaaluv enamik sureb väga ruttu. Krokodilid haaravad oma saagi ninast või jalast ja annavad vasturabelevale loomale sabaga hirmsa hoobi. Selle tagajärjel minestavad nad ja krokodil veab nad vette ja uputab.

Lihasoõjad — välja arvatud metskoerad — tapavad nii ruttu kui võimalik. Hammustus kuklasse, mis selgroo purustab, rebiv hammustus tuiksoonde või purustav hoop tapavad kohe. Otsustades haavade ja hambajälgede järele loomade juures, kellele on kallale kippunud lõvi ja kes on ometi pääsenud, püüavad lõvid oma ohvrit sundida ise oma kaelaluud murdma. See on õige seal, kus jutt on väga suurest loomast, nagu põderantiloop, kes kaalub kuni 2000 naela. Lõvi hüppab ta turjale ja hammustab ta kaela. Üks käpp haarab ohvri nina. Tagujalgadega toetub lõvi maha. Kõige raskusega kiskudes paenutab antiloopti pea kõrvale, arvatavasti lootes, et ohver keeratud kaelaga ja oma suure raskusega kukub ja seega oma selgroo murrab. Aga põderantiloopti kael on nii jäme ja tugev, et tihti lõvi jõule vastu paneb. Et vabaneda kallalekippujast, peab ta sarvedega tahapoole tõukama ja lõvi maha viskama. Peagu iga suur antiloop, mis ma olen lasknud, kandis lõvi rünnaku jälgi.

H a i g u s e d j a õ n n e t u s e d m e t s l o o m a d e j u u r e s .

Haigused ja õnnetused põhjustavad ainult suurte ajaliste vaheaegade järele eriti

arvurikkaid surmaohvreid. Kui veisekatk Kesk-Aasias möllas, viidi mitu metsloomatõugu, eriti pühvleid, tõesti peaaegu väljasuremisele. Vanad karvadeta pühvlipullid ja lehmad, keda aegajall kohatakse, on tuntud kui „katkupühvlid“. Neid arvatakse suure katkuaja vähesteks ülejäänusteks.

Kord ma nägin üht elevanti joostes satuvat ühte jalgapidi sipelgakaru auku ja mürtsudes maha langevat. Ta tõusis küll varsti ja kadus karjaga, aga vististi kannatas ta palju päevi nikastanud öla pärast. Sellise õnnetuse tagajärg võib kergesti olla ka murdunud jalaluu; aga üldiselt on loomad nii osavad ja hoolikad, et tõsisemate vigastuste eest pääsevad.

Põhja-Rhodeesias piiras elevantikari kord kogu öö kaht kütiti, kes olid varastanud ühe noore elevantipoja. Mehed põgenesid järsule termiidi kingule, aga kogu öö möllas vihane kari, purustas talu kuurid ja puud ning otsis vihaselt kadunud looma ja vihatud kütite. Selle tohuvabohu ajal kostis äkki eritikõrva pragin ja selle järele läbitungiv valus ohe. Mehed arvasid, et oli kaks elevanti kokku põrganud. Hommikul leidsid nad ühe puu alt elevanti kihva. See oli verine, kuid mitte murdnud, vaid silmanähtavalt elevanti lõualuust tervelt välja kistud. Üleval puutüves nägid nad sügava lõhe. Arvatavasti oli elevant pimedas nii kange hooga joosnud vastu puud ja oma kihva nii sügavale puusse torganud, et see tal suust lahkuda tahtes välja tuli. Mis ime siis, kui ta selle juures eriti läbitungivalt valu pärast oli hoianud.

Sellist õnnetust ei juhtu aga väga tihti ja, kui see vististi tegi suurt valu, ei lõpenud mitte elevanti surmaga, ehk olgu siis, kui haava oleks sattunud palju mustust.

Kui loomad jäävad vanaks.

Traagiliseim metsloomade saatus ei ole mitte rohusööjate, väikeste ja suurte lindude, vaid lihasööjate saatus, kui nad jahipidamiseks juba jäävad liig vanaks. Vanad lõvid, vanad leopardid, vanad tshiitad võitlevad surmaga pikka, lootusetut võitlust. Kui nende hambad kõdunevad ja välja langevad ja nende jõud rauged, jäävad need suured loomatapjad nii viletsaiks, et nad enam ei suuda loomi kütitada ja tappa, kes hiirtest ja teistest väikestest närivloomadest pisut suuremad on. Kui nad võiksid tappa okassigu, ilma et lngematud okkad sellejuures valusasti nende ihusse tungiksid, võiksid nad mõni aeg nende loo-

made lihast veel elada. Aga okassigade arv on väga väike. Need, kes veel olemas, oskavad endid kaitsta. Lõvi, kelle käppadesse ja nösse tungivad lugematud okkad, ei oska ennast aidata. Arenevad haavad. Tekivad paised ja mürgitavad vere. Valud muutuvad võimatuks. Tal on võimatu minna jahile ja lõpuks heidab kardetud lõvi maha ja salatigedad hüüamid, shaakalid ja teised vähemad röövloomad tapavad ta!

M ö r t s u k a l i k u d k r o k o d i l i d .

Krokodile leidub Aafrikas igalpool. Iga jõgi, ida järv, iga laguun ja iga loompühviseb neist soomustatud ja alati näljastest elukatest. Oõseti lahkuvad nad veest ja rändavad üle maa ühest veelombist teise. Maal on krokodil kolmetu, abitu. Ta võib küll lühikese maa välgutaoliselt hüpates edasi liikuda, aga tema harilik edasiliikumiseviis on vankuv kompanine, kusjuures ta määratu saba maad piitsutab.

Mina leidsin mitu oma lõksu, mis ma jõest poole miili kaugusele olin üles seadnud, krokodilide poolt röövituna. Need elukad lahkusid silmanähtavalt veest ja jälgisid mädaneva liha suunas, kuni nad selle leidsid ja ära neelasid. Mitu korda olen ma lasknud krokodilid, kelle maost leidsin suure hulga loomade sidumise jaoks palmitsetud nõõre.

Minult on tihti küsitud, milline välja-vaade on võitlusel krokodili ja teiste röövloomade vahel. Võitlus krokodili ja lõvi vahel on hirmsaim nähe, mida võib iial kujutella. Krokodilid on kiired. Nende saba võib anda löõke, mis murravad lõvi selgroo. Ja siis veel nende lõualuud! Need on varustatud kaheksakümne kuni saja hambaga, iga hammas on kaks kuni viis sentimeetrit pikk! Ainsal lõvil ei oleks krokodili vastu vähematki võidulootust. Kolm või neli lõvi ehk juba võiks tappa isegi suurima krokodili. Aga lõvid pääeksid vaevalt haavamatul ja üks või teine neist võiks kergesti saada surmava vigastuse.

K a s l e i d u b r ö ö v l o o m a d e
v a h e l v ö i t l u s i ?

Hulk lugejaid tahaks meeleldi ka kuulda, mis sünnib, kui lõvi ja leopard või jõe-hobu ja elevant kokku põrkavad. Vastus on, et seda, kui üldse, siis ainult õige harva juhtub. Haistmine ja kuulmine on metsloomade juures imetaolikt teravasti arenenud. Ükski nimetatud neljast loomast ei võiks teisele märkamatul läheneda, ehk olgu siis, kui nad lähenevad vastu tuult.

Sellisel puhul hoiduksid nad arvatavasti üksteisest. Jõhobud annavad elevantidele ruumi ja leopardid taganevad lõvi eest. Suurtel loomadel puudub põhjus üksteist tabada ja üksteisega võidelda. Kui sellistest võitlustest teatakse, siis on see peagu enamasti alati ainult luulejutt!

Hirmsaim kõigist on — inimene.

Ikka jälle loetakse raamatuid või kuulatakse kõnesid, milles jutustatakse õudsetest võitlustest kõigi metsloomade vahel ja nende alalisest hirmust üksteise vastu. Sellegipärast ma ei usu, et metsloomad üksteise eest alatist hirmu tunnevad. Nad on alati äärmiselt valvsad, kuid mitte kartlikud. Kui tuleb surm, siis tuleb see ruttu. See surmahirmu silmapilk on väga lühike.

Suurimat hädakannatavad metsloomad inimeste poolt.

Kõigist loomatapjaist hirmsaim ja halamatuim on — inimene. Ta laseb ja vigastab loomi, kes siis, kannatades hirmsaid haavu, edasi rändavad. Ta meelitab neid aukudesse, kus nad tundide kaupa meeletult võitlevad ja vaeva näevad, või püüab nad kinni kaelast või jalast. Ta kütib neid koertega, tule ja mürgiga, seab üles võrgud, heidab piike ja tarvitab tulerelvu, mis lasevad, kui loom väljapandud sööte puudutab. Metsa pillatud lihatükid

on mürgitatud hirmsaima mürgiga, mis sünnitavad loomadele, kes neid söövad, hirmsamat valu ja õudset surmavõitlust. Inimesed ei heitu veeaukusidki mürgitast. Kui siis metsloomad elavad hirmus, siis on see hirm inimese eest; sest ükski olend metsas ja ürglaanes ei ole nii kardetav ja nii surmakülvav kui inimene!

Kas võib keegi kujutella inimest, kes läbib metsloomade karja, nägemata metsloomade otsekohest laialijooksmist igas suunas? Ja ometi on seda tähelepanud isegi kardetud lõvi juures. Mitu kütiti teatavad, nad on näinud lõvisid, kes, tagasi tulles joomast, rohtusöövate antiloopeide karjast üsna ligidalt möödusid, nägemata nende loomade juures erilist erutust! Antiloopeid andsid vägevaile tapjaile vaba tee ja silmitsesid neid uudishimulikult. Aga nad ei jooksnud laiali, ei põgenenud, nagu nad seda teevad inimeste lähenemise puhul. Sest lõvi tapab vaid siis, kui ta on näljane või end kaitseb. Inimene tapab igal võimalikul juhul ja kõigi vahenditega, mis tal on tarvitada. Inimesed ja krokodilid on Aafrika loomade keskel palju suuremat surmalõikust toiminud kui kõik teised lihasööjad eluolendid! Ainult katk võib inimestega võistelda. See on vapustav, aga sellepärast mitte vähem tõsine konstateering.

On hetki.

Arnold Liiv.

On hetki, kui ärkan südaöö-tunnil, kuulatan kevadtormide laulu ja enda südame-lööke . . . Rinnas maadleb leegion rahuldamatuid kirgi ja veres mühab kevadkosenena elutahe . . . Midagi huikab hinges, tuikab veres, millegi, kellegi järgi kisendab sassiläinud mõttelõng . . .

Hullumeelse hirurgina, kes usaldab ainult enda nuga, asun lahkama ilusamat enda hinges — armastust . . . Valgele igavikulauale taas jääb esimesena osa armastusest — nooruse arglik tunnistus, kus kuumalt ustakse kõik, kus lapselik-süütu pilguga esmakordselt huuled liginevad huulte, kus hõiskavad linnud ja kummardavad lilled armastuse suursugususe ees. Tuleb kirk ja hävitab kõrbe-tuulena kõik, mis on olnud kord värske, õilis, süütu ja ilus — ning kaob . . .

On jäänud vaid harjumus sõpruse näol. Ka selle lõikab ajaoperatsioonilaual elunuga ja järgi jääb mälestus. See kannab kord lootusetult armastatud südame mälestuste paradiisi just siis, kui väljas möllab sügistorm, vana härmaniitides pea vajunud elutormidest väsinult ajast iganud, kõduneva kamina servale . . . Kõlinal langeb igavikku mu hinges armastust lahkav nuga. Langen otseti tühjusesse, silmes klaaskae. Tunnen, et olen surmates enda südamest armastuse ka enda mina võimsama osa hävitanud . . .

Ärkan, kuulatan kevadtormi undamist südaöö tunnil ja tunnen, kuis möödus hetki, mil tahtsin olla armastuseta . . .

On hetki, mil inimene ei suuda koostada enda katki-käristatud mina, olgu see ilmsi või unes . . . 16. III, 33.

Meeletu mees.

Romaan Saksa keelest.

3

Kui ta õhtul oma töötoas kirjutuslaua-lambi põlema keeras, nägi ta imestades, et lihtne messinglamp, mis seal seni olnud, ümber oli vahetatud ilusa prongslambi vastu, mida väga elegantne vari maalidega ehitud kuldkollasest siidist kattis. Ta tundis tõsist rõõmu sellest ilusast ja väärtuslikust lambist.

Krusegi, kes varsti tuppa astus, märkas lampi kohe.

„Viini maitse?“ küsis ta.

„Ei. Arvatavasti minu naise jõulukink.“

„Arvatavasti!“ kinnitas arst sarkastlikult.

„Ja, kui küsida tohin, mis kinkisid siis sina temale?“

„Raha!“ ütles Sydov lühidalt. „See tähendab: andsin talle üldiseks kinkimiseks nii palju, et sellest temale küllaldaselt võis üle jääda.“

„Arnd, sul peaks olema häbi!“ ütles Kruse rõhuga.

„Ei tule mul meelegi. Ja sellepärast veel mitte sugugi,“ naeris Sydov.

Arst silmitses teda uurivalt.

„Oled sa kord jälle märatsenud?“ küsis ta pead raputades.

„Väga õige, oh tark Askulap. Sinu terav vaade on otse imestatav. Aga mis sa tahad? Kas võin ma oma inimliku nõrkuse vastu parata? Olen endale nüüd jälle pooleks aastaks rahu saavutanud. Muide — kas sa jõuluajal siin viibisid?“

„Muidugi,“ vastas teine ja ta silmad löid sädema. „See oli ilusaim jõuluõhtu minu elus. Sinu proual on oskust pidusid ja inimesi rõõmsaks teha haruldasel määral. Meile kõigile jääb see unustamatuks, kuidas ta valges kleidis, laps kätel, seisis jõulupuu ees ja last laskis hõisates napsata tulede ja jõulupuuehete järele. Sinu poiss on nüüd otse kuldaväärt.“

Sydov tõstis tõrjudes käe.

„Jäta see. Sa tead, see rikub mu tuju. Sinu kirjadest võin oletada, et olite küll väga lustilikud ja minu puudumist ei tundnudki?“

„Selles suhtes on sul õigus. Sinu proua sädlev rõõm ja sinu lapse õnn tõi meile õige jõuluhelevuse, millel midagi ei puudunud.“

„No vaata!“ Sydov heitis talle terava pilgu. „Kas tahad nüüd tunnistada, et sinu hoiatused selle abielu eest olid üleliigsed?“

Katse on hiilgavalt õnnestunud. Minul on täielik vabadus, mu poeg on parimas kätes, lapse eest hästi hoolitsetud — minu valik oli nii siis ainuõige.“

„Pea kõige pealt nentima, et sinu proua minule kui inimesele ja arstile ühtlasi arusaamatult näib olevat rahuldatud sellest elust, millele sa teda sunnid. Ta on ühtlase rõõmus, muutub iga päevaga ilusamaks ja tal ei näi puuduvat midagi, kuigi ta sinu suust arvatavasti ei kuule ainustki lahket sõna.“

„Ei,“ vastas Sydov külmalt. „Olen enesele põhimõtteks võtnud teda mitte hellitada. Tema pole mulle muud kui hädavajalik pahe ja ma hindan kui ainust omadust tema juures, et ta minu teelt eemale hoidub ja minust ka lapse kaugel hoiab. Tunneb ta selle juures, kui võrd sina seda paremini oskad otsustada, heaolu, seda parem talle. Ka teisel juhtumil ei saaks ma seda muuta. Muide tahan temaga homsest alates alata küllaskäike, et ma siin lõpuks täiesti ära ei roostetaks.“

11.

Ta teostas selle kavatsuse ja abielupaari vaikne, korralik elu katkestati varsti küllaskäikude ja külaliste vastuvõttudega. Kora kodunes peagi Wehrstadi seltskonnaga, kus ta kahel käel vastu võeti. Sydov kuulis alati oma ilusa ja vaimurikka proua kohta kiidusõnu, mida ta jaheda sarkasmiga vastu võttis. Ta oli rahul noore proua võiduga, kuid ei hoolinud temast muidu palju. Tema tähelepanu piirdus vaid sellega, et teda tulles tõllast välja ja minnes tõlda aitas, tal mantli maha aitas ja ta saali saatis. Ja proua rahuldus sellega.

Aga mõne aja pärast lõppesid isegi need kavaleri kohused. Nad olid arvata neli kuud abielus, kui Kora märkas, et ta mees enast hakkas seltskonnast eemale hoidma. Ta sundis teda oma saatmisest loobuma ja palus, et ta enast dr. Krusel või Schröderil laseks saata, kuna tal olla tööd ja ta oma õhtuid ei tohtivat raisata. Ka söögi-aegadel oli ta sõnaahtram kui muidu, nähtavasti mõjutatud ebameeldivatest mõtetest, ja mõned lühikesed reisid, mis ta tegi, näisid seda olukorda veel pahendavat.

Kuna ka Schröderi nägu murelikuks muu-

tus, võttis Kora ta ühel õhtul ette. Schröder hakkas vaid vastu tahtmist rääkima.

„Meie oleme vabrikus kurjas kimbatuses, armas armuline proua. Te teate, härra Sydov on ostnud uued masinad, millega ta käitise sissetulekut saab mitmekordistada. Aga nüüd on meil mõned suuremad maksud sisse tulemata jäänud — kaks meie parimat kunni on pankrotti jäänud ja meie oma raha enam ei piisa. Peremees katsub raha laenata, kuid seda on praegu igal pool vähe.“

Kora oli tõsiselt kuulanud.

„Millist summat on siis vaja?“ küsis ta.

„Vähemalt seitsekümmendviistuhatkrooni, armuline proua, maksuks masinavabrikule. Nad lasevad oma masinad armutult meilt ära viia, kui me neile ülehonne ei saada raha.“

„Ma tänan teid, härra Schröder. Teie teate veel minu kontoriajast, kui suurt huvi ma vabriku vastu tunnen.“

Ta pigistas südamilikult prokuristi kätt ja see lahkus raskesti ohtes.

Pool tundi hiljem astus noor proua pärast lühikest koputamist Sydovi töötuppa.

See vaatas uskumatult ja mitte sugugi armsasti üllatuna ootamatule külastajale, tõsis küll laua tagaut, kuid ei pakkunud tulijale tooligi.

„Vabanda eksitamist,“ ütles proua Kora. „Tahaksin sinult rahaasjus nõu paluda, ja kuna ma sind muidu ei näe, siis pidin siia tulema.“

„Olen tööga väga koormatud!“ ütles Sydov tõrjudes. „Peale selle — sa oled ju korralikult saanud oma majapidamiseraha ja rohkem raha ei saa ma sulle paraku enam anda. Nii siis pead, kui sa sellega välja ei tule, ennast lihtsamalt riietama ja ka majapidamises kulusid kokku tõmbama.“

Kora silmitses teda kummaliselt naerata-des.

„Mina ei tule raha küsima,“ ütles ta rahulikult. „Vaid ma tahaksin üht osa oma varandusest panna kõrgemat protsenti kandma. Jutt on sajasttuhandest kroonist, mis mul K. linnas pangas seisab.“

Tarretult ja suuril silmil vahtis Sydov talle näkku; võimetu häältki tegema.

„Siin on paberid!“ Kora pani need ta ette lauale. „Kas oleksid nii lahke ja korraldaksid selle asja minu eest? Olen sulle kirjutanud volituse.“

„Mina, mu Jumal, minul pole ainugi olnud, et oled nii rikas!“ kogeles Sydov oimetult.

„See ei olegi ju enesest nii tähtis,“ vastas Kora naeratades.

Sydovis sündis neil minutitel kummaline muudatus.

Olgu, et viimaste nädalate mured ta tahtejõudu olid nõrgendanud, olgu, et üllatav väljavaade pääsmisele ta hinge tegi pehmemaks ja vastuvõtlikumaks — tal oli tunne, nagu kistaks side ta silmade eest, nagu kaoks ta hingest valutav kütkestus.

Nagu näeks ta teda esimest korda, vahtis ta tarretult saledale naisele pehmes, heledas kleidis, kes lihtsalt ja hurmavalt ta ees seisis. Pruunid juuksed sädelesid lambivalgel heledasti ja kuldpruunid silmad, mille hingestatud ilu ta alles nüüd märkas, silmitsesid teda avameelselt ja täis usaldust. Sydov tundis, kuidas tal veri südamesse voolas. Vägi võttis ta enda kokku, sundis ennast rahaasjadele mõtlema — teiste mõtete tormist pääsu otsides, ja siis naeratas ta.

„Sa pead minuga juba leppima, kui ma oma muiduste kogemuste järele nii õnnelikku juhust ei suuda uskuda,“ ütles ta toonil, millist ta Kora vastu veel iial polnud tarvitanud. „Et sina mulle mu suurimal hädatunnil juhuslikult sadatuhat krooni tarvitada annad, on isegi minu naiviteedi jaoks liig. Härra Schröder on sulle oma südame välja puistanud.“

„Jah,“ vastas Kora avameelselt. „Ütles mulle veidi aja eest, millises hädas sa viibid.“

„Ja siis tuled sina kohe minu juure mind aitama? Tõesti, Kora, sinu headus häbisab mind sügavasti. Ennem vääraksin sinult küll kõike muud.“

Kora kehitas õlgu.

„Schröder ütles mulle, et asi on väga tungiv — ja minul on raha seismas, mis pärast peaksin sinu siis veeljätma hätta?!“ ütles ta rahulikult. „Sa pead käsu andma nüüd telegrafi teel!“

Ta pööras minema, aga Sydov astus talle ette.

„Kas sa mul vähemalt ei luba ennast tänada?“ küsis ta väga soojalt. Ta võttis Kora käe, et seda suudelda, aga noor proua tõmbas selle ruttu tagasi.

„Palun — mitte!“ ütles ta tagasi astudes. „Seda ei ole meie vahel vaja ja see ei vasta ka meie lepingule.“

Hele puna tõsis Sydovi laubale.

„Kora!“ ütles ta paludes. „Tahaksin sulle meelsasti avaldada oma tänu. Kas sul ei ole mõnda soovi, mis võiksin täita?“

Ta nägi, et Kora viivitades mõtles.

„Noh?“ küsis ta põnevalt. „Avalda julgesti oma soovi; ei leidu midagi, mis ma sulle sel tunnil võiksin keelda.“

Kora viivitas hetke, enne kui ta otsustavalt ütles:

„Tahaksin sind paluda, et sa tänasest päevast alates rohkem Dieteriga tegemist teeksid. Tema on nii intelligentne, et oma ümbrusest juba täielikult aru saab, ja hiljem võid tema kasvatust vaid siis õieti juhatada, kui sa teda juba maast madalast oled tähele pannud.“

Tume vari hõljus neid sõnu kuuldes üle Sydovi näo, mis veel praegu oli olnud nii hele, nagu ta seda veel iial ei olnud näinud. Kõrvale pöördudes seisis ta mõne sekundi liikumatult. Siis ütles ta tasa ja lähemale toolile osutades:

„Kas tahad mind mõned minutid kuulata, Kora?“

Kora võttis istet ja Sydov jäi kirjutuslauale toetudes tema lähedale seisma.

„Sa ei tea, mis sa minult nõuad, Kora, aga ma tahan katsuda sulle seda seletada, kuna mul tänasest päevast saadik on soov, et sa minust hakaksid aru saama. See laps ei oleks pidanud iial nägema maailma valgust, sest mina olen tema ema põlanud, otse vihanud. See naine — koostatud kõigist madalatest ja pahadest instinktides — on minu hinge ära mürgitanud. Kuigi mul juba oli raske kogemus selja taga, oli mul ometi, kasvatatud peenetundelisest, lahkest emast, väga palju autunnet naiste vastu, kui ma esimest korda abiellusin. Lühikese põrguaasta jooksul, mis see naine mulle valmistas, on minult kadunud kõik usk naisepuhtusse ja naisevoorusse, nii et ma sinugi vastu oma viha kõgu naissoo suhtes ei suutnud alla suruda. Sina oled mul sel tunnil andnud tõenduse omakasutusest, lahkusest ja headusest, Kora, ja selle eest tänan ma sind veel enam kui sinu raha eest. Ma kahetsen sügavasti oma senist käitumist sinu vastu, ja kuna ma tahan kõik teha, et sa võiksid unustada, siis täidan sinu soovi. Aga sa ehk taipad nüüd, et ma seda last ikka pean arvama elavaks etteheiteks oma suurimale teotusele, mis võib osaks saada mehele. Armastust mul selle väikese olendi jaoks ei ole.“

Noor proua oli mahalöödud silmil kuulanud ta ärevaid, süngeid sõnu. Nüüd tõstis ta oma silmad temale.

„Selle eest laseme Dieteril hoolitseda,“ ütles ta julgesti. „Igatahes tänan ma sind, et tahad minu soovi täita. Head ööd, Arnd!“

Sydov oleks meelsasti suudelnud ta kätt, aga Kora oli kergesti juba sammunud ukse juurde ja kadunud, enne kui ta tema juurde jõudis.

Pikkamisi pöördus ta oma kohale tagasi ja mõtles järele, pea käte vaheletoetunud, kõige uue üle, mis oli astunud ta ellu.

Selle elamuse järele ei taibanud ta isegi, et ta rohkem kui pool aastat oli elanud Kora kõrval, ise õieti teadmata, milline ta naine oli, veel vähem, mispärast ta temast ja ta vaimuomadustest midagi ei olnud hoolinud.

„Olin haige ja täielik narr pealegi,“ pomes ta. „Aga kuidas oli see ometi võimalik, et ta minuga abiellus?“

Kuna ta oma käitumist Kora vastu meelde tuletas, sest saadik kui Kora oli ta naiseks saanud, tõusis häbipuna ta palgesse ja häbi ähvardas teda otse lämmatada.

„Kuulmatult, täiesti brutaalselt olen ma temaga ümber käinud. Aga — ta silmad löid jälle sädelema —, veel mitte hiljaks jäänud kõike heaks teha. Tema peab minust omama teise arvamise!“

Ta silitas pangaraamatut, mis kandis veel Kora neiunime. Hea, et see käegakatsutav tõendis ta ees seisis, muidu oleks ta võinud arvata, et ta selle viimase tunni oli vaid unes näinud. Küllalt muinasjutulik oli ta meeoleolu.

12.

Kui ta järgneval hommikul ratsasõidult oli koju jõudnud ja üksipäi einelaual istus, küsis ta tüdrukult, millal ta proua einetab. Ja sai vastuseks, et proua harilikult kell 8 valmis on.

„Väga hea. Homsest peale tulen mina samal ajal. Siis katke minu jaoks ka laud. On minu proua praegu lapsetoas?“

„Jah, härra Sydov. Väikest vannitakse.“

Ta läks üle koja. Ehk ta küll üsna selgesti ei teadnud, missugune uks lapsetuppa viis, avas ta ometi õige ukse, sest ta kuulis juba väljas naeru ja heledat lapsekilkamist.

Sisseastudes nägi ta väga ilusat pilti. Kora, rietatud lahtisesse valgesse hommikukuube, väga noore ja hurmava välimusega, oli poisi juba lahti riietanud ja paistis heledasti sooja tuppä langeva päikese käes poisi paljast keha. Poiss istus akna lähedal suurel, valge linoga kaetud laual ja kahmas suure villjänese järele, mida Kora ta ees laudlinal tantsitas.

Arnd silmitses esiotsa vaid noort prouat,

kes tema sissetulekul pea tema poole pööras.

„Ha — juba nii vara?“ küsis Kora. tema kätt teretuseks vastu võttes.

„Sa näed, ma ruttan sinu soovi täitna, kuid kerge see mul küll ei ole!“ vastas Arnd, kus juures ta ikka veel lapsele ei vaadanud, juba sellepärast, et ta oma silmi hurmavalt proualt ei võinud kõrvale pöörda.

Kora raputas pead.

„Seda ei võiks arvata võimalikuks!“ ütles ta naerdes. „Vaata kord ometi oma pojale. Ma arvan, et sa teda kardad.“

Sydov noogutas sõnalt ja ainult viivitades pöördus ta ja heitis lapsele peaaegu kartliku pilgu.

Dieter oli vaheajal jänese oma võimusesse saanud ja tema ümbert õrnalt kinni võtnud. Tema sinisilmad vaatasid uudishimulikult võõrast meest, ja nähes, et Arnd laua juurde astus, laskus põlvili ja roomas talle ruttu vastu.

„Ota!“ ütles ta ja ulatas talle jänese. Uskumata hämmastusega silmitses Sydov toredat last.

„Aga see on ju täiesti võimatu,“ pomises ta. Ja siis, Korale abitud pilku heites: „Ja see peab olema minu laps?“

„Arvan, et oled näha saada arvanud mõnda vördjat!“ hüüdis Kora pahaselt.

„Vähemalt oleksin ma sellest vähem hämmastatud kui nüüd sellest väikesest imest,“ vastas Arnd pead raputades.

„Kas ta ei ole tore poiss?“ küsis Kora uhkesti.

Sydov noogutas.

„Ma ei saa sest lihtsalt aru!“

Peaaegu hingetu kartusega silmitses ta ilusat lapsenägu.

„Tal pole, Jumal tänatud, mitte vähe- matki sarnadust oma emaga!“ nentis ta kergemini hingama hakates.

„See polekski võimalik, kuna ta on sinu peegelpilt. Tal on sinu silmad, sinu nägu, sinu juuksed, ja kui ta jonnib, siis on temagi laubal see püstkorts, nagu see mõni- kord sinul on,“ seletas noor proua elavalt.

„Nii?“ küsis Arnd, temale sädelema lõb-

Jonnipunn.

Pildistanud E. Dilger, Kötzschenbrodast, Voigtländer-Skopariga.

vail silmil näkku vaadates. „Kui täpne sa oled tähelepanus, Kora. Aga ma palun sind südamest, kannu selle eest hoolt, et see jonnimeel, mis mulle eneselegi vastik, nii isalt kui pojalt kõrvalduks. Dieteri juures saad sellega vististi hakkama, aga ma loodan, et sinu mõjul minagi sellest ja mõnest muustki ebavoorusest veel vabanen.“

Ta silitas pehmesti ja ettevaatlikult lapse blondpead, misjuures poiss isa käevõru- kella ära nägi. Lõbusasti kiljatas ta, kiskus enda Arndi käe najal jalule ja pani kõrva kella külge. „Tikk-takk!“ ütles ta naerdes.

Nüüd võttis isa, täiesti vallatud tundest, mis talle seni võõras ohud, lapse sülle ja suudles väikest õrnasti näole. Siis ulatas ta lapse ärapöördud näol oma noorele prouale.

„Ma tänan sind, Kora,“ ütles ta lämbuva häälega ja lahkus kiiresti toast.

Kora sai ta vapustusest aru; olid ju temagi silmad niisked, kui ta last õrnasti oma rinnale surus.

„Nüüd viimaks on sul isa, Dieter. Ütle kord isa!“

„Ida,“ kordas väike mees lõbuga.

Kui dr. Kruse järgmisel õhtupoolel tuli teele, leidis ta noore majaproua kõige lõbusa- mast meeleolust.

„On teile mõni iseäralik õnn osaks saanud?“ küsis ta hea sõbra õigusega.

„On. Mul on teie jaoks üllatus. Tulge ruttu ja võimalikult tasa kaasa!“

Ta juhtis imestades järgneva doktori oma elu- ja magadistoast läbi, mis viimane ai-

nult eesriide läbi oli lapsetoast lahutatud-Sõrme suule pannes laskis ta doktoril ees-riide vahelt pilgu lapsetuppa heita.

Doktor oleks hämmastades peaaegu kiljatanud.

Suurel mänguvaibal pikutas Sydov ja veeretask palli Dieteri juurde, kes selle kilgates kinni püüdis ja isale tagasi tõi. Arnd võttis ta ühes palliga kaenlasse ja silmit-ses särasilmil kena lapsemängu.

„Jõmm!“ ütles ta. „Neelan su naha ja karvadega!“

Nüüd märkas poiss üle tema öla vaada-tes Korat, kes Kruse kõrval lävele astus, ja sirutas kilgates temale käed vastu. Ka isa vaatas ringi ja tõusis naerdes.

„Seda sa nüüd saad,“ kirus ta heas tu-jus sõpra. „On see mehe viis, salamahti silmitseda perekonnaasju? Miks ei tulnud sa nagu kord ja kohus kojast? Mul polnud aimugi selle toa teisest uksest, sest ma ar-vasin eesriideid ainult dekoratsiooniks.“

„Pikeimgi kõne eikorista maailmast tõsi-asja, et minul siin pühaspaigas on õigus enam viibida kui sul!“ ütles arst lõbusasti. „Sina oled minu arust siin sissetungija ja ma kuulan ülemast instantsist järele, kas ma sind ei pea siit välja viskama!“

„Häbematu!“ naeris Sydov. „Pealegi võid seda Dieterilt, selle toa rippumatult omanikult, rahulikult küsida; tema on mi-nuga nii ruttu harjunud, et ta oma isa kindlasti saab kaitsma, eks ole nii, poisu?“

„Ida, ida!“ kuulutas Dieter heakskiitvalt oma uusimat tarkust. Kui Sydov teda aga tahtis sülle võtta, võttis ta Kora kaela ümbert kinni.

„Minu arust näib ometi veel olemas üks kõrgem instants,“ tähendas Kruse.

„Jah, kuid see on loomulikult hoopis teine asi,“ seletas Sydov. „Seal ei suuda ma võistelda ja ei tahagi. Olen juba õn-nelik, et poiss mind üldse usaldab.“

„Ja mina olen õnnelik, et sa viimaks ometi mõistusele oled jõudnud. Mina olen küllalt vaeva näinud, et sind sellele aru-saamisele aidata,“ ütles arst rõhuga.

„Oh ei, sõber! Sellega ei oleks sa kogu eluajal hakkama saanud. Selleks oli vaja kõvemat võimu!“ ütles Sydov, sooja pilku heites noorele prouale, kes poisu parajasti maha pani ja Annat helistas.

„No vaata!“ ütles Kruse, märgates seda pilku. Uurivalt vaatas ta Arndi heledale näole: „Sinuga on viimase kolme päevaga sündinud kummaline muudatus!“

„Jah, Jumalale tänu!“ vastas Sydov ja

kehitas õlgu. „Hakkan pikema pausi jä-rele jälle normaalinimesena mõtlema!“

13.

Mõni päev hiljem ütles Kora lõunaajal Sydovile:

„Pean täna heategeva komitee istungist osa võtma ja ei tea, kas kella viieks ta-gasi jõuan. Kas tohib Anna sulle teatada, kui ehk teeks tuleb külalisi?“

„Endastmõista! Ära rutta sugugi, kui sulle istung meeldib. Küll mina püüan sind väarikalt asendada,“ kinnitas Sydov lõbu-sasti, nagu ta nüüd alati oli lõbusas tu-jus.

Tuli aga esiotsa ainult Kruse ja sõbrad istusid, teeklaasid ja kuivikud ees, elutoas, oodates majaprouat.

„Nüüd siis tunnista,“ ütles arst jutu jook-sul, „et sa kõvasti oled ise oma naisesse armunud.“

„Armunud pole õige tähendus,“ ütles Sy-dov mõtlikult. „On tähelepanuvääriv olu-kord, millesse ma olen sattunud. Ma leian ta ilusa ja ta imponeerib mulle piiritult, aga see on midagi hoopis muud kui need armumisekraadid, mis seni olen läbi ela-nud.“

„Sul on sel alal kogemusi,“ kinnitas Kruse solvavalt. „Aga minule näib su tun-ne seekord ehtsana. Ja see on ka arusaa-dav — see naine peab armastust leidma!“

„Sina — ole nii hea! Selliste kiituste vastu minu abikaasa suhtes ei ole ma enam nii kannatlik kui varem,“ tõrjus Sydov ai-nult pooleldi naljatades. „Mõte, tema võiks kord mõnest teisest rohkem lugu pidada kui minust, on mulle vaevalt kannatatav. Mina ei võiks temast enam ilma olla.“

„Noh, ja kuidas seisab tema selle muu-datuse vastas?“

Sydovi kulmud läksid kipra.

„Mina ei saa enesest enam isegi aru, aga temast veel vähem,“ tunnistas ta. „Sa pead mõõnema, et mul õigut oleks selle va-batahtlase abi eest, mis ta mulle teenima-tult andis, oletada, et tal isiklikult minu vastu on pooldamistunnet. Aga sellele rää-gib vastu palju muud, nii et ma kunagi ei tea, kui kaugel ma olen. Tema on alati sama lahke ja ükskõikne, et kogu mu kat-sed temale läheneda mõjutult mõõda libi-sevad. Ainus ala, kus üksksteist mõistame, on Dieter. Näib, et ta üldse vaid lapse vastu oma terve mina võib esile tuua.“

Arst noogutas.

„Tema omab sellise mõõdu endavalitse-misest, nagu seda vaid vähesed naised oma-

vad, ja on väga uhke, kuid see üksipäi ei piisaks tema käitumise seletuseks juba abielu esimesil päevil. Seal peab kaasa rääkima mõni moment, millest minu psüholoogia aru ei saa. Noh, olgu sellega kuidas on, igatahes rõõmustan ma südamest ja omakasutult, et sinu proua mõju sinust jälle on teinud mõistliku inimese. Minu kaalutlused, mis mul selle abielu vastu olid, on hiilgavalt tühistatud, sest teie sobite nii hästi kokku, kõigi oma väliste ja sisemiste omaduste järele, et kindlasti võib oletada — teie saate kord veel väga õnnelikuks!

„Jumala eest, ära rõõmusta liig vara!“ tõrjus Sydov. „Veel olen talle ükskõikne nagu tükk puud, ja kas see kunagi paraneb, on alles väga kahtlane, Muide — praegu ta tuleb — vaatab muidugi kõige esiti Dieteri järele!“

Varsti selle järsle ilmus Kora. Nägi suurepärase välja, Külm oli ta põsed punaseks värvinud ja ta silmad sädelesid toreda karusnahkse mütsi all. Rõõmsasti teretas ta härrasid ja tänas oma meest, kes ta kaksuka seljast võttis.

„Armas doktor, olge nii pai ja andke mulle nüüd nende nii paljude teeklaaside tasuks, mis olen teile andnud, kord ka klaas teed,“ ütles ta naerdes ja istus toolile. „Pidin nimelt niipalju kõnet kuulma, et otse jänunema hakkasin!“

Kruse tõusis kähku ja tõi soovitud tee ühes suhkru ja saiadega.

„Siin, vaene laps, kosutage ennast kord kannatatud vaeva eest!“

„Täna!“

Kora sõi ja jõi ning teatas siis lustilikult, mis koosolekul sündinud. Lõpuks ta jutustas:

„Muide sain uue huvitava tutvuse — see on keegi mõisapidajanna ümbrusest, kes pidukomiteesse valiti. Tema on enda minule väga ligistanud ja mind tungivalt palunud ennast külastada — keegi proua von Krampen. Teie muidugi tunnete teda, doktor.“

Vali klirin katkestas ta jutu. Sydov oli oma teeklaasi raskesti lauale pannud.

„Pea sind paluma mitte seda läbikäimist alata. See daam ei sobi sulle selleks,“ ütles ta lõikavalt, ja kui Kora ehmedes temale vaatas, nägi ta kahvatut nägu ja loitvaid silmi. Kohe selle järele tõusis Arnd ja lahkus lühikese vabanduse järele toast.

Äärmise võõrastusega pöördus noor proua Kruse poole.

„Kas võiksite mulle seletada, mis see tähendab?“ küsis ta.

See kehtas kohmetult ja pahaselt õlgu. „On vististi küll õigeim, kui teile tött ütlen,“ ohkas ta. „Seda kuulsite ju muidugi, kuna ilus Hella nüüd siin viibib.“

„Ilus Hella?“ kordas Kora. „Kas räägite siis proua von Krampenist?“

„Nimelt temast. — Teie uus tuttav on pärit siit linnast, oli sinse gümnaasiumi muusikaõpetaja tütar — ja — Arnd oli temaga kaks aastat ametlikult kihlatud. Preili oli tookord väga ilus ja Arnd temasse kõrvuni armunud, aga tal oli studium veel pooleli — te teate, et õppis rahvamajandust — ja tal oli kaitsevääõppus alles ees — nad oleksid pidanud mõni aeg abiellumisega ootama. Kuna Arnd viibis ülikoolis, sai Hella mõisaomanik von Krampeniga tuttavaks. Krampen oleks võinud olla ta isa, aga armus plikasse ja Hella katkestas oma kihluse ja abiellus neli nädalat hiljem mõisnikuga. Arnd on selle truudusemurdmise all väga raskesti kannatanud. See lugu oligi otseseks põhjuseks, miks ta, kohe vabrikut üle võttes, vähemagi armastuseta abiellus Dieteri emaga — õnnetus, millest suuremat ei võinud olagi!“

Noor proua oli vaikides ja tähelepanelikult kuulnud. Siis ütles ta rahulikult ja lahkesti nagu emnegi:

„Täna teid, armas doktor. See seletus on mulle väga väärtuslik,“ ja võttis kohe teise jututeemi.

Mõni õhtu hiljem istus abielupaar pärast õhtusööki elutoas. Sydovil oli käes raamat, aga ta ei lugenud. Üle raamatu otisid ta silmad vargselt ikka jälle noort prouat, kes nurgadiivani teisel küljel midagi tikkis. Proua näis talle kahvatumana kui muidu, ja kui ta praegu, uskudes, et teda tähele ei panda, pea väsinult tagasi toetas, oli nii võõras ilme ta näol, et Arnd raamatu käest pani ja murelikult küsis:

„Kora, mis sul viga on?“

Kora oli enda kohe jälle kangeks ajanud ja valitses uuesti oma pilku ja ilmet.

„Täna, mul pole midagi viga. Olen pisut väsinud, sest et Dieter öösel mõnikord on rahutu. Kuid see ei tähenda midagi,“ seletas ta.

„Aga mina ei salli seda, et sa ennast lapse pärast liiati vaevad,“ hütis Arnd ehmedes. „Võtame usaldusväärse lapse tüdrukku, kes Dieteri juures magab, et sul vähemalt ööselgi rahu oleks.“ (Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Sammetkate.

Ungari kirjanik J e n ö V a l l e s z.

Mees pidi sõitma oma seltsi esitajana pealinna kongressile ja laskis oma kohvri juba mitu päeva enne reisileminekut põõningult alla tuua. Tema abikaasa küsis ehmudes :

„Selle kohvriga tahad sõita? Ei, see ei lähe! Oled ju ometi kongressil tähtis isik, seltsi abiesimees.“

„Ega sa ometi ei usu, et ma uue kohvri ostan?“

Proua ei rääkinud sellest rohkem, aga pärast lõunat ostis ta kohvikatte jaoks tüki peent sammetit, tegi sellest kohvrile katva kätte ja likkis sellesse punase siidiga isegi oma mehe monogrammi.

Siis saabus reispäev.

Mees tellis taksomeetri ja kandis kohvri ise alla auto juurde. Toredat sammekatet nähes teretas autojuht nii alandlikult, et kohaliku seltsi abiesimees otse kohmetuks jäi.

Sõidu ajal mõtiskles ta, kuipalju ta autojuhile küll peaks andma jootraha. Esmalt kavatses ta anda viiskümmend senti, siis aga leidis ta selle olevat vähe, kuna autojuht teda nähtavasti arvas suureks härraks, ja otsustas anda krooni.

Sellise murega jõudis ta jaama. Autojuht kargas autost ja avas autoukse, aidates sõitjat seal aupaklikult väljuda. Näüd oli kroon tema arust veelgi vähe ja ta andis autojuhile poolteist krooni.

Pakikandja, kes juba auto kõrval seisis ja kohvri oma käite võitis, muutus ilusalt kohvikatet ja suurt jootraha nähes alandlikuks.

„Pea ma kohvri viima esimesse või teise klassi?“ küsis ta.

Härra abiesimees kohmetas. Ta tahtis õieti sõita kolmandas klassis, kuid tal puudus hingeline jõud seda tunnistada.

„Viige ta teise klassi,“ vastas ta häbelikult ja muudis jällegi pead, millise jootraha ta peaks pakikandjale andma.

Kogu reisi ajal vaevasid teda sarnased mõtted. Jõudes pealinna, oli autojuht, kes ta vaksalist hotelli sõidutas, jällegi väga alandlik.

„Kas „Kuldõvisse“ või „Rooma“?“

Vaesel mehel seisis higililgad laubal.

„Ehk „Kuldõvisse“!“

Kui „Kuldõvi“ uksehoidja toredate kohvikatet nägi, käsutas ta juba toakelnerit :

„Nr. 15 vannitoaga!“

Kui aga võõras oma tuppa astus ja seal uksele löödud hinda luges, vajus ta murtult toolile.

Järgmisel päeval kolis ta väikesesse hotelli. Sammekatte toppis ta vihaselt kohvrisesse ja hakkas siis kergemini hingama. Ta tundis enese jälle õnnelikuna kui lihtne mees, kes ta ju õieti oligi.

Unelmatemaa.

„Helvil on terve uni,“ ütleb erasekretärinna ema. „Küll maksab ta äratamine hommikul vaeva!“

„Kas teil siis äratuskella ei ole?“

„On, aga kui see heliseb, hüüab Helvi ainult : „Härra direktoril on konverents ; helistage, palun hiljem veel kord!“ ja juba magab ta jälle.“

Öösel.

Pimm ja Pomm tulevad öösel kõrtsisist.

Pimmi korteri lähedale jõudes peatub Pomm äkki ja sosistab :

„Vaata, praegu ronib murdvaras sinu korteri aknast sisse!“

Vastab Pimm : „Pst, vait! Minu naine usub, et mina tulen, ja kolgib ta läbi!“

Üllatus.

„Kas ehitusmeister teab, et müütr on kokku varisenud?“

Tööline : „Ei, me katsume teda praegu müütri alt vabastada, et talle seda ütelda.“

Õige advokaat.

Kaupmees on andnud advokaadile rahanõudmise ajada. Saamine on kahtlane ja sellepärast lubab ta advokaadile poole nõuetavasti summast honorariks. Mõne aja pärast teatab advokaat :

„Suure vaevaga on mul õnnestunud oma poolt sisse nõuda. Teie pool on pääsamatult kadunud.“

„Milleks sa tahad saada, kui suureks saad, mu poiss?“

„Ei millekski.“

„Ja miks mitte?“

„Sellepärast, et olen tütarlaps.“

Saapakaupluses.

„Tallad on ju paberist!“

„Ja teie raha, on see millesiki muust?“

Pahandus.

„No oled sina ka kena tuhvialune. Nägin ise oma silmaga, kui sa oma palitule pidid nõõbi ette õmb- lema.“

„See ei ole tõsi! Sa valetad!“

„Ma nägin seda ju ise oma silmadega.“

„Ei ja veelkord ei! See oli minu naise palitu!“

Väljavaade.

„Kuna mul siamaani kõik on äpardunud, on mul lõpuks ometi väljavaade ilusale ärile.“

„No vaata, mis see siis on?“

„Ah, ma elan nüüd Puhk ja Poegade vastas!“

„Vabandage, teie kuulutasite, et olete kaotanud rahakoti, mille leidjale lubate tasu?“

„Jah, ja teie olete ta leidnud?“

„Ei, aga ma tehesin teda otsima minna ja tahisin küsida, kas ei võiks te mulle leiutasust juba ühe osa ette kätte anda?“

Kaelahaiguste arst.

„Jah, varemajal ajal, oli minu ootetuba tulvil kõhivaid ja aevastavaid inimesi. See kõlas kui muusika minu kõrvus.“

„Ja kuhu on teie patsiendid jäänud?“

„Istuvad uutüd kontsertidel ja ooperis.“

FOTOATELJEE

Parikas
TALLINNA

Kuninga tän. 1

Moodsad kunstilised
portreed, grupid, suurendused.

Tehnised ja reklaam-võtted.

Fotoamatööride võtete asjatund-
lik väljatöötamine.

Mõõdukad hinnad.

Kirjuseep

„MARMOR”

on lühikese ajaga saanud igas majas
esimese järgu tarbeaineks, sest

Kirjuseep Marmor — vahutab hästi.

Kirjuseep Marmor — kulub äärmiselt
vähem.

Kirjuseep Marmor — on hea lõhnaga.

Kirjuseep Marmor'iga — pesu pestes
jäab pesu värseks, lõhnavaks ja valgeks.

Tähelepanu: Iga tükk kannab templit
„MARMOR”. Ilma selle templita ei
lase vabrik ühtki tükki müügil.

Seebi- ja soodavabrik

PH. VAHTRIK ja J. MOOSTE,

Tallinnas, Paldiski mnt. 46,
tel. 432-40.

Meie lugejatele.

Kaugelt suuremal määral kui eelmistel aastatel avaldame „Romaani” avaliku elu tegelaste ja ka iga teise lugupeetud kodaniku pilte nende tähtsamate päevade, 50, 60, 70, sünnipäeva, hõbe- ja kuldputmapäeva, surma jne. puhul

Esimeses järjekorras tahame tutvustada laiale rahvahulgale meie avaliku elu tegelasi. Ajalehtede, kõneluste jne. kaudu tunneme meie paljude riigi-, omavalitsuse-, poliitika-, kooli-, majanduse- ja teiste avaliku elu tegelaste ja ka horilikkude lugupeetud kodanikkude nimesid. Heameelega tahaks vist igaüks meist näha isikut, kellele kuulub see tuntud-kuuldud nimi.

Algavast aastast hakkas ilmuma „Romaanis” „Eesti avalikkude tegelaste kalender” sünnipäeva järjekorras, mille koostanud H. Haljaspõld koguteose „Eesti avalikud tegelased” põhjal, koos piltidega. Pilte avaldame sellel määral, kuidas on meil võimalik olnud neid saada avaldamiseks.

Iga kuu algul ilmub numbris ilmuvad nende pildid, kelle sünnipäev on 1.–15. kuupäeva vahel, kuna kuu keskepaigas ilmuvad nende pildid, kes on sündinud 16.–31. kuupäeva vahel.

Palume meie lugejaid meid selles ettevõttes lahkesti toetada ja saata meile aegsasti avaldamiseks kõigi avaliku elu tegelaste pilte. Samuti palume saata meile ka teiste lugupeetud kodanikkude pilte nende tähtsamate päevade puhul ühes lühikeste elulooliste andmetega, mille eest ütleme juba ette kõigile parimat tänu.

„Romaani” toimetuse.

FISK

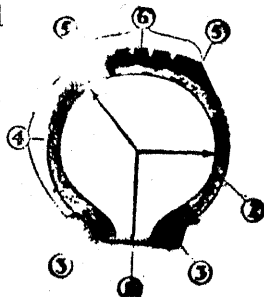
Air Flight (õhutsõidu)

põhimõttel ehitatud

**auto- ja mootorratta kummid omavad 7 eri-
parimust:**

- 1) Avaram õhukoobas, kui ühelgi teisel auto-
kummil;
- 2) Ühtlane ning elastne All-Cord kude ;
- 3) Mitme kimbu traatidega kõvendatud kummi-
serv ;
- 4) Suurendatud küljepind
võimaldab pehme sõidu
- 5) Kummi jooksupind on
põia laiune ;
- 6) Libisemishädaohuta
jooksupind ;
- 7) Air-Flight kummide ta-
sakaalustatud ehitusviis.

Peaesindaja :

O/Ü. TILGA & Co.

Tallinn, Vene tän. nr. 13.

Telefon 437-18

**Time To Re-tire
GET A FISK!**

TRADE MARK REG. U.S. PAT. OFF.

Müüjad:

TARTUS: A.-S. Jaan Maim, Poe tän. 9, telef. 4-71.

NARVAS: N. Mägi, Petri plats, telef. 1-06.

JÕHVIS: Aleks. Schmidt, telef. 6.

RAKVERES: Paul Falk, Adamsoni tän. 6, telef. 3-08.

VALGAS: Vilh. Trauss, Kesk tän. 11, telef. 1-63.

TÕRVAS: Joh. Siilak, Valga tän. 1, telef. 61.

VÕRUS: Paul Laamann, Jüri tän. 5, telef. 54.

PÄRNUS: Karl Viks, Kuninga tän. 36, telef. 5-49.

TRADE MARK
RES